

SLR-A – 1

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – I : EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY
Philosophical Foundation of Education

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) Q.No. 1 Objective type question is to be answered in the question paper itself and submitted within **15 minutes.**
 - 3) Figures to the **right** indicate marks.
 - 4) Q. No. 1 is **compulsory.** It should be solved in first **15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative for the blank and write the letter of the alphabet in the bracket for each statement. **(10×1=10)**
- 1) The scientific meaning of education is _____
a) To go school
b) To be literate
c) To acquire degree
d) Developing change
 - 2) "Education is bi-polar process". It is opinion of _____ Thinker.
a) John Dewey
b) Gates
c) Adams
d) Rousseau
 - 3) Jain Education does not include _____ aim.
a) To nurture character
b) To give education through vihar
c) To give proper knowledge
d) To create habit of non-violence
 - 4) Value means _____
a) To give preference to morality
b) To give importance to own thoughts
c) Social ideal
d) Above all
 - 5) The father of Idealism is called to _____
a) Plato
b) Rousseau
c) John Dewey
d) Adams
 - 6) Vocational education in curriculum is advocated by _____ ideology.
a) Naturalism
b) Realism
c) Idealism
d) Above all
 - 7) Mahatma Gandhi advocated teaching-learning method of _____
a) Learning by doing
b) Self experience
c) Co-relation
d) Above all
 - 8) 'Earn and learn scheme' started by _____
a) Rabindranath Tagore
b) J.Krishnamurti
c) Karmveer Bhaurao Patil
d) Swami Vivekanand
 - 9) "Religion is the core of education" is the opinion of _____
a) Rabindranath Tagore
b) Swami Vivekanand
c) Mahatma Gandhi
d) J. Krishnamurthi
 - 10) To Canvass of Religion is the main objective of education system _____
a) Vedic
b) Buddha
c) Islam
d) Jain

P.T.O.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) प्रश्न क्रमांक एकची उत्तरे प्रश्नपत्रिकेतच लिहावयाची आहेत आणि ती प्रश्नपत्रिका १५ मिनीटात जमा करावयाची आहे.
 3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्यायाची निवड करून त्या पर्यायाचे मूळाक्षर दिलेल्या चौकटीत लिहा. 10

- 1) शिक्षणाचा शास्त्रीय अर्थ _____ हा आहे.
 अ) शाळेत जाणे ब) साक्षर होणे क) पदवी प्राप्त करणे ड) विकसनशील बदल
- 2) 'शिक्षण ही द्विकेंद्री प्रक्रिया आहे' असे _____ या विचारवंताचे मत आहे.
 अ) जॉन ड्युई ब) गेट्स क) अँडम्स ड) रूसो
- 3) जैन शिक्षणाचे _____ हे ध्येय नव्हते.
 अ) चारित्र संवर्धन करणे ब) विहारातून शिक्षण देणे
 क) सम्यक ज्ञान देणे ड) अहिंसेचे पालन करण्याची सवय लावणे
- 4) मूल्य म्हणजे _____
 अ) ज्याला आपण नैतिक दृष्ट्या पसंती देतो ब) ज्याला आपल्या दृष्टिकोनातून महत्त्व आहे.
 क) सामाजिक आदर्श होय ड) वरील सर्व
- 5) आदर्शवादाचा जनक _____ यांना मानले जाते.
 अ) प्लेटो ब) रूसो क) जॉन ड्युई ड) अँडम्स
- 6) अभ्यासक्रमात व्यावसायिक शिक्षणाचा पुरस्कार _____ विचारसरणीने केला.
 अ) निसर्गवादी ब) वास्तववादी क) आदर्शवादी ड) वरील सर्व
- 7) महात्मा गांधींनी _____ अध्ययन-अध्यापन पद्धतीचा पुरस्कार केला.
 अ) कृतीद्वारा शिक्षण ब) स्वानुभवातून शिक्षण
 क) समवायातून शिक्षण ड) वरील सर्व
- 8) 'कमवा आणि शिका' ही अभिनव योजना _____ यांनी सुरु केली.
 अ) रविंद्रनाथ टागोर ब) जे.कृष्णमूर्ती
 क) कर्मवीर भाऊराव पाटील ड) स्वामी विवेकानंद
- 9) 'धर्म हा शिक्षणाचा गाभा आहे' असे _____ यांचे मत आहे.
 अ) रविंद्रनाथ टागोर ब) स्वामी विवेकानंद क) महात्मा गांधी ड) जे. कृष्णमूर्ती
- 10) धर्माचा प्रसार करणे हे _____ शिक्षण पद्धतीचे मुख्य उद्दिष्ट होते.
 अ) वैदिक ब) बौद्ध क) इस्लाम ड) जैन

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – I : EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY
Philosophical Foundation of Education

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is mean education for leisure time ? Suggest activities to education for leisure time at secondary school level.
 - 2) Explain the concept and aim of education in relation to Rabindranath Tagore.
3. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) Which are the types of values ? Suggest the activities to inculcate various values in secondary school students.
 - 2) State the modern educational aims according to the curriculum of Knowledge commission.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) State four important principles from teachers code of ethics.
 - 2) Explain the educational contribution of J. Krishnamurthi.
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Which are the main characteristics of naturalism education ?
 - 2) Write broad meaning of education.
 - 3) Which are the aims of education according to Buddha Philosophy ?

मराठी रुपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही **एक**). **10**
- 1) फावल्या वेळेसाठी शिक्षण म्हणजे काय ? फावल्या वेळेच्या शिक्षणासाठी माध्यमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांसाठी उपक्रम सूचवा.
 - 2) रविंद्रनाथ टगोरांना अभिप्रेत असलेली शिक्षणाची संकल्पना व शिक्षणाची ध्येये स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक). 10
- 1) मूल्यांचे विविध प्रकार कोणते ? माध्यमिक स्तरावर विद्यार्थ्यांमध्ये विविध मूल्ये संक्रमित होण्यासाठी उपक्रम सूचवा.
 - 2) ज्ञान आयोगाच्या अभ्यासक्रम मसुद्यानुसार शिक्षणाची आधुनिक ध्येये सांगा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 8
- 1) शिक्षकांच्या आचार संहितेतील चार महत्वाची तत्वे सांगा.
 - 2) जे कृष्णमूर्ती यांचे शैक्षणिक योगदान स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) निसर्गवादी शिक्षणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती ?
 - 2) शिक्षणाचा व्यापक अर्थ लिहा.
 - 3) बौद्ध तत्वज्ञानानुसार शिक्षणाची ध्येये कोणती ?
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – III : Development of Educational System in India and Secondary Education
SECONDARY EDUCATION

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figure shows the marks of question.**
3) **Question No. 1 is compulsory objective type question.**
4) **Q.No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

- 1) The graph plotted by the segment joining middle point of the class interval is called
 - a) Histogram
 - b) Frequency Polygon
 - c) Ogive
 - d) Histogram Polygon
- 2) The mean of the distribution of scores the point on the score scale corresponding to the sum of scores divided by their total number is known as _____ mean.
 - a) Geometrical Mean
 - b) Harmonic Mean
 - c) Arithmetical Mean
 - d) Median
- 3) According to National Policy on Education 1986 : Secondary stage includes _____ standards.
 - a) VIII, IX and X
 - b) IX and X
 - c) XI and XII
 - d) X and XII
- 4) Which is not core element
 - a) Equality of sexes
 - b) Protection of environment
 - c) Critical thinking
 - d) Removal of social barriers
- 5) The square root of the average of the squares of the deviations of each score from the mean is known as
 - a) Range
 - b) Mean
 - c) Standard Deviation
 - d) Quartile Deviation
- 6) The number representing the percentage of the total number of cases lying below the given score is known as
 - a) Percentile
 - b) Percentile Rank
 - c) Standard Deviation
 - d) Quartile Deviation
- 7) If there is increase in one variable and it does not effect on other variable i.e. known as _____ correlation.
 - a) Positive
 - b) Negative
 - c) Zero
 - d) None of these
- 8) If any student is not passing the same standard more than two to three years then it is known as _____
 - a) Wastage
 - b) Stagnation
 - c) Below average
 - d) None of these

P.T.O.

- 9) _____ is a process of determining to what extent the educational objectives are being realised.
a) Measurement	b) Evaluation
c) Learning experience	d) None of these
- 10) Dr. Mudliar was the Chairman of _____ Commission.
a) University	b) Secondary Education
c) Indian Education	d) National Policy on Education

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) वर्गातरांचा मध्यबिंदु एकत्रित जोडल्यानंतर तयार होणारा आलेख _____ हा आलेख असतो.
अ) स्तंभालेख ब) वारंवारिता बहुभुज क) उर्ध्वगामी वक्र ड) स्तंभालेख बहुभुज
- 2) सर्व गुणाकांच्या बेरजेस एकुण संख्येने भागले असता योणाच्या संख्येला _____ म्हणतात.
अ) भूमितीय मध्यमान ब) समरूप मध्यमान क) अंकगणितीय मध्यमान ड) मध्यगा
- 3) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 : नुसार माध्यमिक स्तरावरती _____ या इयत्तांचा समावेश होतो.
अ) इयत्ता 8 वी, 9 वी व 10 वी ब) इयत्ता 9 वी व 10 वी
क) इयत्ता 11 वी व 12 वी ड) इयत्ता 10 वी व 12 वी
- 4) पुढिलपैकी कोणता गाभाभूत घटक नाही ?
अ) स्त्री-पुरुष समानता ब) पर्यावरण संरक्षण
क) विमर्षी विचार प्रक्रिया ड) सामाजिक अडसरांचे निर्मूलन
- 5) श्रेणीतील प्राप्तांकांच्या मध्यमानापासूनच्या विचलनांच्या वर्गांच्या सरासरीच्या वर्गमुळास _____ म्हणतात.
अ) विस्तार ब) मध्यमान क) प्रमाण विचलन ड) चतुर्थक विचलन
- 6) एखाद्या श्रेणीमध्ये विशिष्ट प्राप्तांकाखाली किती टक्के प्राप्तांक येतात हे दर्शवणारा अंक म्हणजे _____ होय.
अ) शततमक ब) शततमक क्रम क) प्रमाण विचलन ड) चतुर्थक विचलन
- 7) एका चल राशीत वाढ अथवा घट झाल्यास त्याचा कोणताही परिणाम दुसऱ्या राशीवर होत नसले तर त्या दोन राशीत _____ सहसंबंध असती.
अ) धन ब) ऋण क) शून्य ड) यापैकी नाही
- 8) जर एखादा विद्यार्थी एक इयत्ता दोन किंवा तीन वर्षापासून उत्तीर्ण होत नसेल तर त्यास _____ म्हणतात.
अ) गळती ब) स्थगण क) कमी प्रगती ड) यापैकी नाही
- 9) शैक्षणिक उद्दिष्ट्ये किती प्रमाणात साध्य झाली हे ढरवणारी प्रक्रिया म्हणजे _____ होय.
अ) मापन ब) मूल्यमापन क) अध्ययन अनुभूती ड) यापैकी नाही
- 10) डॉ. मुदलियार हे _____ आयोगाचे अध्यक्ष होते.
अ) विद्यापीठ ब) माध्यमिक शिक्षण
क) भारतीय शिक्षण ड) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – III : Development of Educational System in India and Secondary
Education
SECONDARY EDUCATION

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figure shows the marks of question.**

SECTION – I

2. Answer the following (**Any one**) : **10**
- 1) Explain the concept, aims and objectives of Secondary Education.
 - 2) Explain the programmes for the professional development of teachers.
3. Answer the following (**Any one**) : **10**
- 1) What is meant by Normal Probability Curve ? Give the characteristics and use of Normal Probability Curve.
 - 2) Which are the measures of variability ? Explain their uses.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) Write the features of NCERT Curriculum Framework, 2005.
 - 2) Give the solutions to Wastage and Stagnation.
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Give the main features of present Secondary School Curriculum.
 - 2) Write a note on Competency Based Teacher Education.
 - 3) What is the role of Teacher in Guidance.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही **एक**) : **10**
- 1) माध्यमिक शिक्षणाची संकल्पना, ध्येय आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 - 2) शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी विविध कार्यक्रम स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही एक) : 10
- 1) प्रसामान्य संभव वक्र म्हणजे काय ? प्रसामान्य संभव वक्राची वैशिष्ट्ये व उपयोग स्पष्ट करा.
 - 2) विचलनशिलतेची परिमाणे कोणती ? त्यांचा उपयोग स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 8
- 1) एन.सी.ई.आर.टी. च्या '2005 अभ्यासक्रम आराखड्याची' वैशिष्ट्ये लिहा.
 - 2) स्थगन व गळती रोखण्यासाठी उपाय सुचवा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 12
- 1) सध्याच्या माध्यमिक शिक्षण अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये लिहा.
 - 2) 'क्षमताधिष्ठीत शिक्षक शिक्षणावरती' टिप लिहा.
 - 3) शिक्षकाची 'मार्गदर्शनातील' भूमिका स्पष्ट करा.
-

SLR-A – 11

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. Semester – II Examination, 2015
EDUCATIONAL MANAGEMENT**

Paper – IV : Essentials of Educational Technology and Educational Management

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate marks.**
3) **Q.No.1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

- 1) The _____ shape is most useful for school building.
A) O B) Y C) E D) L
- 2) The following _____ is the captain of school.
A) Manager B) Administrator
C) Head Master D) Education Officer
- 3) Ministry of human resource development established in _____
A) 1958 B) 1985 C) 1968 D) 1971
- 4) The mirror of school in secondary school is called
A) General register B) School building
C) School time table D) School garden
- 5) The human relationship in a school should be
A) Positive B) Negative C) Neutral D) All above
- 6) The regional college of education is not run by NCERT at
A) Bhopal B) Ajmer C) Mysore D) Delhi
- 7) Nature of educational management in India is
A) Centralise B) D-centralise C) Flexible D) Mixed
- 8) Institutional planning is related to _____
A) Specific school B) Education department
C) All educational institutions D) All above
- 9) In secondary school code _____ chapters are included.
A) Two B) Three C) Four D) Five
- 10) The general register keeps _____ records in details.
A) Head Master B) Teacher C) Student D) All above

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) शालेय इमारतीचा _____ हा आकार सर्वाधिक उपयुक्त ठरतो.
अ) O ब) Y
क) E ड) L
- २) खालीलपैकी _____ हा शाळेचा कर्णधार असतो.
अ) व्यवस्थापक ब) प्रशासक
क) मुख्याध्यापक ड) शिक्षणाधिकारी
- ३) मानव संसाधन विकास मंत्रालयाची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १९५८ ब) १९८५ क) १९६८ ड) १९७१
- ४) माध्य शाळेत _____ हा शाळेचा आरसा आहे.
अ) जनरल रजिस्टर ब) शालेय इमारत
क) शालेय वेळापत्रक ड) शालेय बाग
- ५) शाळेमध्ये मानवी संबंध _____ प्रकारचे असावेत.
अ) सकारात्मक ब) नकारात्मक
क) तटस्थ ड) वरील सर्व
- ६) NCERT मार्फत _____ येथे क्षेत्रीय शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय चालविले जात नाही.
अ) भोपाळ ब) अजमेर क) म्हैसूर ड) दिल्ली
- ७) भारतातील शैक्ष-व्यवस्थापनाचे स्वरूप _____ प्रकारचे आहे.
अ) केंद्रित ब) विकेंद्रित क) लवचिक ड) मिश्र
- ८) संस्थानिहाय नियोजन _____ शी संबंधित असते.
अ) विशिष्ट शाळेशी ब) शिक्षण खाते
क) सर्वशिक्षण संस्थाशी ड) वरील सर्व
- ९) माध्य-शाळासंहितेमध्ये _____ प्रकरणे आहेत.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- १०) जनरल रजिस्टर मध्ये _____ च्या सविस्तर नोंदी केलेल्या असतात.
अ) मुख्याध्यापक ब) शिक्षक क) विद्यार्थी ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATIONAL MANAGEMENT
Paper – IV : Essentials of Educational Technology and Educational Management

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Define the meaning of institutional planning and explain its objectives and features.
 - 2) Explain the role and functions of Head Master in the school management.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the importance of participation of teacher and student in the school management and human inter-relationship.
 - 2) Explain the structure and functions of M.S. secondary and higher secondary education board.
4. Answer the questions in brief : **8**
- 1) Explain the ideal school building and surrounding.
 - 2) Explain the structure and functions of ministry of human resource development.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write the functions of director of Education.
 - 2) State the types of grants.
 - 3) Explain the types of time table of the school.

२. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) संस्थानिहाय नियोजनाचा अर्थ सांगून संस्थानिहाय नियोजनाची उद्दिष्टे व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) शालेय व्यवस्थापनातील मुख्याध्यापकाची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शालेय व्यवस्थापनात शिक्षक विद्यार्थी सहभाग आणि मानवी आंतर संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - २) महाराष्ट्रराज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिकशिक्षण मंडळाची रचना स्पष्ट करून त्यांची कार्ये स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) आदर्श शालेय इमारतीचे व परिसराचे स्पष्टीकरण करा.
 - २) मानवसंसाधन विकास मंत्रालयाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) शिक्षण संचालकाची कार्ये लिहा.
 - २) अनुदानाचे प्रकार सांगा.
 - ३) शाळेच्या वेळापत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा.
-

- 9) In order to observe that one's teaching of value education is proper, what should a teacher do ?
- a) Give an interview b) Get the school inspected
c) Meet the parents d) Conduct self assessment
- 10) Goal of celebrating 'Flag day' to inculcate _____ value.
- a) Justice b) Equality c) Humanity d) Love of country

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा :

10

- 1) परिपाठाचे आयोजन करण्यामागे _____ हा उद्देश्य आहे.
- a) मानवता b) विश्वबंधुत्व c) देशभक्ती d) वरील सर्व
- 2) मानवी मूल्ये _____ याच्याशी संबंधित आहेत.
- a) क्षमता b) कौशल्य c) वर्तन d) यापैकी नाही
- 3) दंगे हा _____ मूल्य रुजविण्यातील अडथळा आहे.
- a) सामाजिक b) आर्थिक c) राजकीय d) वैयक्तिक
- 4) पर्यावरण दिन साजरा करण्यामागे _____ मूल्य रुजविणे हा हेतू असतो.
- a) मानवता b) देशप्रेम
c) वैज्ञानिक दृष्टिकोन d) यापैकी नाही
- 5) मूल्यांचा विकास ही _____ प्रक्रिया आहे.
- a) समाजिक b) राजकीय c) वैयक्तिक d) यापैकी नाही
- 6) मूल्य शिक्षणाचा प्रमुख उद्देश्य _____ हा आहे.
- a) संस्कारित नागरिक निर्माण करणे b) भारतीय संस्कृतिचा परिचय करून देणे
c) भारतीय परंपरेचे ज्ञान देणे d) वरील सर्व
- 7) राष्ट्रभक्तीचे मूल्य रुजविण्यासाठी कोणता उपक्रम जास्त उपयुक्त ठरेल ?
- a) गोष्ट सांगणे b) समूहगीत गाणे c) सहलीला जाणे d) पुस्तके वाचणे
- 8) मूल्य शिक्षण हे आपण कोणकोणत्या विषयातून देऊ शकतो ?
- a) विज्ञान b) गणित c) भाषा d) वरील सर्व
- 9) मूल्यशिक्षणाचे काम व्यवस्थित आहे हे पाहण्यासाठी शिक्षकाने काय करावे ?
- a) मुलाखत घ्यावी b) शाळेत पर्यवेक्षकाला बोलवावे
c) पालकांच्या गाठीभेटी घ्याव्यात d) स्वयंमूल्यमापन करावे
- 10) 'ध्वजदिन' साजरा करण्यामागे _____ हे मूल्य रुजविणे हा हेतू असतो.
- a) न्याय b) समता c) मानवता d) देशप्रिय

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Value Education (Paper – V)**

Day and Date : Saturday, 9-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning of value education. Which are the objectives of value education ?
 - 2) As a teacher which activities will you suggest to inculcate values ?
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the types of values.
 - 2) “Development of values is a personal and life-long process’ – Explain.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the meaning of conflicts among values.
 - 2) Which are the sources of values ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the role of parents in value education.
 - 2) What will you do for inculcating moral and spiritual values ?
 - 3) Explain the process of value education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) मूल्यशिक्षणाचा अर्थ स्पष्ट करा. मूल्यशिक्षणाची उद्दिष्टे कोणती ?
 - 2) मूल्य रुजविण्यासाठी एक शिक्षक म्हणून तुम्ही कोणकोणते उपक्रम सुचवाल ?
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) मूल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) “मूल्यांचा विकास ही व्यक्तिगत आणि आजन्म चालणारी प्रक्रिया आहे” – स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) मूल्यसंघर्षाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्य शिक्षणाचे स्रोत कोणते ?
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) मूल्य शिक्षणात पालकांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) नैतिक व आध्यात्मिक मूल्ये रुजविण्यासाठी तुम्ही काय कराल ?
 - 3) मूल्यशिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Information Technology and an Elective
ENVIRONMENTAL EDUCATION(Paper – V)

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Objective type question is to be answered in the question paper itself and submitted within 15 minutes.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the appropriate alternative :

10

- 1) 'Environmental Education' word is approved in _____ International Conference.
A) Stockholm, 1972 B) Belgrade, 1975 C) Russia, 1977 D) New Delhi 1981
- 2) _____ is a natural disaster.
A) Earthquake B) Quarrel C) Global warming D) Atomic explosion
- 3) To stop global warming _____ is a personal activity.
A) Social awareness B) Guidance to students
C) Less use of ozone D) Less excretion of carbon
- 4) According to energy transformation rule, every trophic level transfers _____ percent energy.
A) 100 B) 90 C) 10 D) 1
- 5) Savanna grasslands found in _____.
A) Hot tropic region B) Cold tropic region
C) Semi tropic region D) All over
- 6) Block glide is a type of
A) Landslides B) Soil erosion C) Tsunami D) Cyclones
- 7) _____ day celebrates as ozone day.
A) 16 August B) 16 September C) 17 August D) 17 September
- 8) _____ is renewable source.
A) Coal B) Animal C) Minerals D) Natural gas
- 9) Dead body feeders called as _____.
A) Producers B) Herbivores C) Carnivores D) Decomposers
- 10) Due to chemical matters _____ pollution occurs.
A) Air B) Soil C) Water D) All of above

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) पर्यावरण शिक्षण हा शब्द _____ च्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत ठरविण्यात आला.
 अ) स्टॉकहोम, 1972 ब) बेलग्रेड, 1975 क) रशिया, 1977 ड) नवी दिल्ली, 1981
- 2) पुढीलपैकी _____ ही नैसर्गिक आपत्ती आहे.
 अ) भूकंप ब) तंटे क) वैश्विक तापमान वृद्धी ड) अणुविस्फोट
- 3) जागतिक तापमान वाढ रोखण्यासाठी केलेली वैयक्तिक कृती म्हणजे _____ होय.
 अ) सामाजिक जागृती ब) विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन
 क) ओझोनचा कमी वापर ड) कार्बनचे कमी उत्सर्जन
- 4) ऊर्जा हस्तांतरणाच्या नियमानुसार प्रत्येक पातळीवर उपलब्ध असलेल्या ऊर्जेपैकी _____ टक्के ऊर्जा पुढील पातळीवर हस्तांतरीत होते.
 अ) 100 ब) 90 क) 10 ड) 1
- 5) सॅव्हान्ना गवताळ प्रदेश _____ येथे आढळतात.
 अ) उष्ण कटीबंध ब) शीत कटीबंध क) समशितोष्ण कटीबंध ड) सर्वच ठिकाणी
- 6) खंडरोहन हा _____ चा प्रकार आहे.
 अ) भूमिपात ब) मृदेची धूप क) त्सूनामी ड) चक्रीय वादळ
- 7) _____ हा दिवस ओझोन दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
 अ) 16 ऑगस्ट ब) 16 सप्टेंबर क) 17 ऑगस्ट ड) 17 सप्टेंबर
- 8) _____ हा पुनर्नवीकरणीय स्रोत आहे.
 अ) दगडी कोळसा ब) प्राणी क) खनिजे ड) नैसर्गिक वायु
- 9) शवोपजीवी घटकांना _____ म्हणतात.
 अ) उत्पादक ब) तृणभक्षक क) मांसभक्षक ड) विघटक
- 10) रासायनिक पदार्थांमूळे _____ प्रदूषण होते.
 अ) हवा ब) मृदा क) जल ड) वरील सर्व प्रकारचे

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Information Technology and an Elective
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Paper – V)**

Day and Date : Saturday, 9-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
 - 1) Explain concept and types of ecosystem.
 - 2) What is meant by environmental education awareness ? Which efforts are needful to make awareness about environmental education in students and local community ?

3. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) Explain concept, need and importance of environmental education.
 - 2) Explain reuse and recycle of domestic waste.

4. Answer the following question in brief : **8**
 - 1) Why sustainable development is called safety development ?
 - 2) Explain need of animal conservation.

5. Answer the following question in brief : **12**
 - 1) Explain role of teacher in Environmental Education.
 - 2) Discuss effects of global warming.
 - 3) State need of Environmental Protection Act.

मराठी रूपांतर

2. खालीलप्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) परिसंस्थेची संकल्पना व प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षण जाणीव म्हणजे काय ? विद्यार्थी आणि स्थानिक नागरिकांना पर्यावरण शिक्षणाची जाणीव निर्माण करण्यास कोणते प्रयत्न करणे आवश्यक आहेत ?
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना, गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) घरगुती कचऱ्याचा पुनर्वापर व पुनर्चक्रीकरण स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) शाश्वत विकासाला सुरक्षित विकास का म्हणतात ?
 - 2) प्राणी संवर्धनाची गरज स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) पर्यावरण शिक्षणात अध्यापकाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) वैश्विक तापमान वृद्धीच्या परिणामाची चर्चा करा.
 - 3) पर्यावरण संरक्षण कायद्याची गरज सांगा.
-

SLR-A – 12C

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) In India the concept of Population Education started in _____ year.
a) 1965 b) 1960 c) 1961 d) 1962
- 2) "The inclusion of quantity of people and their quality in Population Education" is according to _____
a) Taylor b) Dr. Rao c) Wyderman d) None of above
- 3) Population Education is related to _____
a) Complete life-style of population
b) Publicity of family planning in society
c) Family welfare programes
d) Percentage of population
- 4) Female ratio is higher than male ratio in _____ state.
a) Haryana b) Maharashtra
c) Uttar Pradesh d) Kerala
- 5) Followings are sources of untraditional energy.
a) Solar energy b) Energy acquired by water
c) Gobar gas and wind energy d) All of the above
- 6) National Population Policy is sanctioned in _____
a) April 1976 b) April 1977 c) April 1978 d) April 1979
- 7) _____ is minimum Marriage Age Act in China.
a) Male 25 years, Female 22 years b) Male 22 years, Female 20 years
c) Male 20 years, Female 19 years d) None of above
- 8) Minimum _____ percent of land area is necessary for forest to maintain environmental balance.
a) 30 b) 31 c) 33 d) 29

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day and Date : Saturday, 9-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side show marks.**

SECTION – I

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the role of mass media in Population Education through the news paper, radio and television.
 - 2) What is migration (mobility) ? State the effects of migration.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) State the causes of growth of population.
 - 2) Explain the objective and importance of co-curricular activities related to Population Education.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Why there is necessity Population Education in rural areas.
 - 2) Explain the scope of Population Education.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Why there is need of sexual education in modern age ?
 - 2) State the effects of population growth on environment.
 - 3) What are the advantages of small family ?

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) लोकसंख्या शिक्षणासाठी समूह-संपर्क साधन म्हणून वर्तमानपत्र, रेडिओ व टेलव्हिजनची भूमिका स्पष्ट करा.
- २) लोकसंख्येची गतिमानता म्हणजे काय ? गतिमानतेचे परिणाम स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे सांगा.
- २) लोकसंख्या शिक्षणासंबंधीची सहशालेय कार्यक्रमाची उद्दिष्टे व महत्त्व स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्या उत्तरे लिहा : ८
- १) ग्रामीण विभागात लोकसंख्या शिक्षणाची गरज का आहे ?
- २) लोकसंख्या शिक्षणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) आधुनिक काळात लैंगिक शिक्षणाची गरज का आहे ?
- २) लोकसंख्या वाढीचे पर्यावरणावर झालेले परिणाम सांगा.
- ३) छोट्या कुटुंबाचे फायदे कोणते आहेत ?
-

SLR-A – 13 B

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
HINDI METHODOLOGY (Paper – VI)
Methodology of Teaching School Subject – Hindi

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m

Max. Marks : 50

- सूचनाएँ :** १) सभी प्रश्न हल करना अनिवार्य हैं।
२) प्रश्नपत्र की दाहिनी ओर दिए गए अंक गुण हैं।
३) प्रश्न पहिला अनिवार्य हैं। उसे पहले १५ मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक ३ में लिखिए।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. निम्नलिखित प्रश्नों में दिए गए चार पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए। २०
- १) दैनिक पाठनियोजन _____ कार्य के सफलता की कुँजी है।
अ) मूल्यांकन ब) व्यवस्थापन क) अध्यापन ड) नेतृत्व
- २) कविता का अध्यापन करते समय _____ की ओर अधिक ध्यान देना चाहिए।
अ) शब्दार्थ ब) व्याकरण क) पद्धति ड) रसानुभूति
- ३) छात्रों की विचारशक्ति का विकास करना ये _____ अध्यापन का उद्देश है।
अ) पद्य ब) व्याकरण क) गद्य ड) रचना
- ४) पाठ्यपुस्तक का आंतरिक गुण _____ है।
अ) आकार ब) मुद्रण क) क्रमबद्धता ड) मूल्य
- ५) किसी विषय में छात्रों की असफलता की जानकारी प्राप्त करना _____ कहलाता है।
अ) मूल्यांकन ब) मापन क) निदान ड) परीक्षण
- ६) काल या समय की अनुकूलता इस तत्व का विचार _____ नियोजन में किया जाता है।
अ) वार्षिक नियोजन ब) घटक नियोजन क) पाठ नियोजन ड) ताक्षिक नियोजन
- ७) पाठ्यपुस्तक की निर्मित _____ के आधार पर होती है।
अ) पाठ्यचर्चा ब) पाठ्यक्रम क) उद्देश ड) स्तर
- ८) 'अभिनय विधि' यह _____ शिक्षा विधि है।
अ) कविता ब) गद्य क) व्याकरण ड) रचना
- ९) पाठ्यचर्चा की उद्दिष्टपूर्ती के लिए _____ की जरूरत होती है।
अ) पाठ्यक्रम ब) पाठ्यपुस्तक क) हस्तपुस्तिका ड) आशयज्ञान
- १०) पाठ योजना की पंचपदी के निर्मिता _____ को माना जाता है।
अ) जॉन ड्यूई ब) अरस्तु क) मॉटेसरी ड) हरबार्ट

P.T.O.

SLR-A – 13 B

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
HINDI METHODOLOGY (Paper – VI)
Methodology of Teaching School Subject – Hindi

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m

Max. Marks : 40

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न हल करना अनिवार्य हैं।
२) प्रश्नपत्र की दाहिनी ओर दिए गए अंक गुण हैं।

२. अध्यापन में नियोजन का महत्व बताकर घटक नियोजन का हिंदी अध्यापन में महत्व समझाइए १०
- अथवा**
- पाठ्यक्रम का अर्थ, स्वरूप और निर्माण के तत्व स्पष्ट कीजिए। १०
३. कविता अध्यापन के उद्देश्य बताते हुए कविता अध्यापन की पद्धतियाँ लिखिए। १०
- अथवा**
- आशय विश्लेषण का महत्व बताते हुए पाँचवी से लेकर दसवी तक की किसी एक पाठ्यपुस्तक की आशय के आधार पर आलोचना कीजिए। १०
४. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। ८
- १) रचना अध्यापन के उद्देश्य।
- २) निदानात्मक शिक्षा का स्वरूप एवं महत्व।
५. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। १२
- १) गद्य अध्यापन के उद्देश्य।
- २) हिंदी पाठ्यपुस्तक की प्रमुख विशेषताएँ।
- ३) उपचारात्मक शिक्षा का स्वरूप एवं महत्व।

SLR-A – 13 C

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH METHODOLOGY (Paper – VI)
(Methodology of Teaching School Subject)**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Fill in the blanks by using correct alternative : **10**
- 1) In the pyramidal syllabus _____
 - a) the top is very wide
 - b) the base is very wide
 - c) the base is very narrow
 - d) the base and top are equal
 - 2) In educational planning, _____ are always at the centre.
 - a) instructions
 - b) principles
 - c) maxims
 - d) objectives
 - 3) Syllabus means interpretation of the _____ in terms of the activities to be performed in the class room.
 - a) theory
 - b) curriculum
 - c) subject
 - d) content
 - 4) Message passing is a tool which a teacher can use for testing _____
 - a) speaking
 - b) listening
 - c) reading
 - d) understanding
 - 5) Which characteristics from the following is least connected with a teacher ?
 - a) Effective verbal communication
 - b) Good rapport with the students
 - c) Respect from political leaders
 - d) Command over subject matter

P.T.O.

- 6) In the 'what aspect' of a unit plan a teacher has to think about _____
 - a) objectives b) content
 - c) learning experiences d) methodology
- 7) In Maharashtra State C. C. M. is included in the syllabus in the year _____
 - a) 1988 b) 1989 c) 1990 d) 1991
- 8) The greatest amount of reading is done _____
 - a) silently b) loudly
 - c) slowly d) quickly
- 9) The type of composition in which the students are provided with vocabulary, structures and ideas is called _____ composition.
 - a) free b) guided
 - c) written d) oral
- 10) The self-development of a teacher can be achieved by _____
 - a) experience
 - b) age
 - c) deputing teachers for refresher courses
 - d) higher salary

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENGLISH METHODOLOGY (Paper – VI)
(Methodology of Teaching School Subject)**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following questions (**Any one**) : **10**
- 1) How does 'English Teacher Association' is helpful to the English Teacher ?
 - 2) Which strategies will you adopt for English Language Teaching ?
3. Answer the following questions (**Any one**) : **10**
- 1) What are the components of 'Content Analysis' ?
 - 2) According to your opinion, which characteristics are required for a good English text-book ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the concept and types of Evaluation.
 - 2) What is meant by Diagnostic Testing and Remedial Teaching ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is the importance of 'Year Planning' ?
 - 2) What is a 'lesson Plan' ?
 - 3) How will you plan a Grammar Lesson ?
-

SLR-A – 13A

Seat No.	
----------	--

B.Ed. Semester – II Examination, 2015
Methodology of Teaching School Subjects
MARATHI METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
iii) प्रश्न १ ला आवश्यक आहे. ते पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तर पत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवावे.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१०

- १) वार्षिक नियोजनाचा _____ हा मूलाधार आहे.
अ) अध्ययन अनुभव ब) पाठ्याश क) तासिका ड) घटक
- २) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांमधील प्रत्यावहनात्मक प्रश्नांमध्ये _____ चा समावेश होतो.
अ) जोड्या जुळवा ब) समानार्थी शब्द लिहा क) द्विपर्यायी प्रश्न ड) बहुपर्यायी प्रश्न
- ३) 'मुक्त पाठांतरातून विद्यार्थ्यांत कवितेची अभिरुची निर्माण होईल' असे मत _____ ने मांडले.
अ) डॉ. गायडर ब) प्रा.कृ.पा. कुलकर्णी क) प्रा.हॅंडो ड) मॅक्सम्युलर
- ४) 'ओवी' हे साहित्यलेखनप्रकार विषयसंरचनेच्या _____ यामध्ये समाविष्ट असतो.
अ) पद्य - राष्ट्रभक्ती ब) पद्य - संत क) पद्य - पंत ड) निसर्गकाव्य
- ५) राज्य मराठी विकास संस्थेचे कार्यालय _____ या ठिकाणी आहे.
अ) मुंबई ब) पुणे क) औरंगाबाद ड) नागपूर
- ६) पाठ नियोजनामध्ये _____ हा पाठाचा 'आत्मा' होय.
अ) प्रस्तावना ब) विषय प्रतिपादन क) उपयोजन ड) गृहपाठ
- ७) नैदानिक कसोट्यांचा भर विद्यार्थ्यांच्या _____ यावर असतो.
अ) त्रुटी व चूका ब) कौशल्य व वेळ क) अचूकता व कौशल्य ड) अचूकता व वेळ
- ८) पुढीलपैकी _____ या खेळाचा उद्देश शब्दसंपत्ती वाढविणे हा नाही.
अ) शब्दकोडे ब) शब्दभेंड्या क) पत्रमैत्री ड) शब्दापासून वाक्य बनविणे
- ९) पाठ्यपुस्तकात छापलेला अर्थपूर्ण मजकूर म्हणजे _____ होय.
अ) माहिती ब) घटक क) मध्यवर्ती कल्पना ड) आशय
- १०) मराठीच्या शिक्षकांचे _____ हा स्थायीभाव असला पाहिजे.
अ) उपक्रमशीलता ब) सर्जनशीलता क) प्रयोगशीलता ड) कर्तव्यदक्षता

P.T.O.

SLR-A – 13A

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. Semester – II Examination, 2015
Methodology of Teaching School Subjectes
MARATHI METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मातृभाषा मराठीच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ते सांगून इयत्ता नववीच्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- २) आशय विश्लेषणाचे मान्दभाषा शिक्षकास कोणकोणते फायदे होतात ? तुम्ही शिकविलेल्या एका गद्यपाठाचे आशय विश्लेषण करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करून तुम्ही घटक चाचणी तयार करताना कोणते टप्पे विचारात घ्याल ते विशद करा.
- २) मातृभाषेच्या शिक्षकाचे वेगळेपण सांगून सद्यःस्थितीतील मराठीच्या शिक्षकापुढील आव्हाने व उपायांची चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. ८
- १) घटक नियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.
- २) अभ्यासानुवर्ती उपक्रम म्हणून वाङ्मय मंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : १२
- १) तुम्ही तुमच्या अध्यापनात उदाहरणे व दाखले यांचा वापर कसा कराल ते लिहा.
- २) अभ्यासक्रम रचनेची मूलतत्त्वे नमूद करा.
- ३) दैनंदिन पाठ नियोजनाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
URDU METHOD (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : Q.No.1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

10

ا. مندرجہ ذیل کی خانہ پری مکمل کیجئے :

- (1) مواد اور طریقے کی بامعنی یکجائی کو _____ کہتے ہیں۔
- (a) طریقہ (b) اجزائے ترکیبی
- (c) موادی طریقہ تدریس (d) مواد اور طریقہ کا باہمی ربط
- (2) نقشہ خوانی کر کے جوابات لکھنا _____ سوالات کی قسم میں ہے۔
- (a) یادداشت پر مبنی (b) شناختی سوالات
- (c) مختصر سوالات (d) ان میں سے کوئی نہیں
- (3) اجتناب کے معنی _____ ہے۔
- (a) پردہ (b) پرہیز
- (c) دوستی (d) عاجزی
- (4) منصوبہ بندی کی _____ قسم میں خاص طور پر کیلنڈر کا استعمال کیا جاتا ہے۔
- (a) اکائی (b) سالانہ منصوبہ بندی
- (c) سبق کی (d) کوئی نہیں

(5) نظم کی تدریس میں _____ طریقہ استعمال کیا جاتا ہے۔

- (a) وضاحتی طریقہ
(b) بیانیہ طریقہ
(c) تشریحی طریقہ
(d) استقرائی

(6) حرف کا اعراب سے ظاہر کرنا _____ کہلاتا ہے۔

- (a) حرف ہجا
(b) صرف
(c) نحو
(d) قواعد

(7) یادگار غالب _____ کی لکھی ہوئی ہے۔

- (a) سر سید احمد خاں
(b) مولانا حالی
(c) اقبال
(d) غالب

(8) متبادل سوالات کا شمار قدر پیمائش کے _____ قسم میں ہوتا ہے۔

- (a) عددی
(b) توصیفی
(c) عددی و توصیفی
(d) ان میں سے سب

(9) معلم کو اپنے مضمون پر _____ ہونا چاہیئے۔

- (a) اعتماد
(b) امید
(c) عبور
(d) محبت

(10) "میر ان نیم باز آنکھوں میں

ساری مستی شراب کی سی ہے

اس شعر میں کونسی صنعت استعمال کی جاتی ہے؟

- (a) صنعت تضاد
(b) تشبیہ
(c) تلمیح
(d) تجاہل عارفانہ

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
URDU METHOD (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- 10 .2 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے (کوئی ایک) :
- (1 سوالات اور ان کی قسمیں کون سی ہیں ؟ مفصل لکھئے۔
- (2 امتحان کی قسمیں لکھئے اور ان کی خوبیاں اور خامیاں بیان کیجئے۔
- 10 .3 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصل لکھئے (کوئی ایک) :
- (1 یونٹ کی منصوبہ بندی کی نوعیت بتائیے۔
- (2 اسکولی نصاب میں قدر پیمائی کی نوعیت واضح کیجئے۔
- 8 .4 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے :
- (1 نظم کا تدریس میں مقام بتائیے۔
- (2 قواعد کی تدریس کے لئے کونسے طریقے استعمال کریں گے ؟
- 12 .5 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً لکھئے :
- (1 اکائی کی منصوبہ بندی کے اہم جز بیان کیجئے۔
- (2 معلم کو پیشہ وارانہ ترقی کس طرح کرنی چاہیئے ؟
- (3 درسی کتاب کی خارجی خصوصیات بیان کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION**

Methodology of Teaching School Subjects – Mathematics (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : Q.No.1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative.

10

- 1) First and important step of planning of teaching is _____ planning.
a) Lesson b) Unit c) Annual d) Unit test
- 2) While assessing _____ questions there will not arise individual difference.
a) Short answer b) Long answer c) Objective d) Recall
- 3) After deciding learners weakness in learning teacher has to use _____ teaching.
a) revision b) value c) remedial d) personal
- 4) Methodical collection of various principles is called
a) rule b) formula c) process d) structure
- 5) Structure in which intellectual, co-curricular activities and objectives of subject are stated is known as
a) syllabus b) curriculum c) textbook d) evaluation
- 6) In Cartesian co-ordinate system point of intersection of axes is called _____ point.
a) zero b) position c) negative d) origin
- 7) If there is one to one relationship among vertices of two triangles then triangles are said to be _____ triangles.
a) similar b) congruent
c) different d) none of these
- 8) Mathematics teacher should have the following quality in his teaching.
a) Content knowledge b) Well relation with student
c) Good administrator d) Good observer
- 9) If a person took decision after knowing complete information then we say that he has
a) interest in mathematics b) mathematical outlook
c) creativity d) knowledge of mathematics
- 10) In-service and pre-service training for teachers develops _____ of teachers.
a) professional growth b) interest in teaching
c) social network d) none

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) अध्यापन नियोजनातील पहिली आणि महत्त्वाची पायरी _____ नियोजन ही आहे.
 अ) पाठ ब) घटक क) वार्षिक ड) घटक चाचणी
- २) _____ प्रश्नांच्या तपासणीमध्ये व्यक्तीभिन्नता येत नाही.
 अ) लघुत्तरी ब) दीर्घोत्तरी क) वस्तुनिष्ठ ड) प्रत्यावाहन
- ३) अध्ययनार्थींच्या अध्ययनातील उणीवा ठरविल्यानंतर शिक्षकास _____ अध्यापनाचा उपयोग करावा लागतो.
 अ) उजळणी ब) मूल्य क) उपचारात्मक ड) वैयक्तिक
- ४) विविध तत्त्वांचे पद्धतशीरपणे केलेल्या संकलनास _____ असे म्हणतात.
 अ) नियम ब) सूत्र क) प्रक्रिया ड) संरचना
- ५) ज्या आराखड्यात बौद्धिक, अभ्यासपूरक उपक्रम आणि उद्दिष्टे स्पष्ट केले जातात त्यास _____ असे संबोधतात.
 अ) पाठ्यक्रम ब) अभ्यासक्रम
 क) पाठ्यपुस्तक ड) मूल्यमापन
- ६) कार्टेशियन निर्देशित प्रणालीत अक्षांच्या छेदन बिंदूस _____ बिंदू असे म्हणतात.
 अ) शून्य ब) धन
 क) ऋण ड) आरंभ
- ७) दोन त्रिकोणातील शिरोबिंदूमधील एकास एक संगती असेल तर ते दोन त्रिकोण _____ आहेत असे म्हणतात.
 अ) समरूप ब) एकरूप
 क) विविध ड) यापैकी नाही
- ८) गणित शिक्षकाकडे _____ हा गुण असला पाहिजे.
 अ) आशयज्ञान ब) विद्यार्थ्यांबरोबर योग्य नाते
 क) चांगला प्रशासक ड) चांगला निरीक्षक
- ९) सर्व माहिती समजल्यानंतर एखाद्या व्यक्तीने निर्यण घेतल्यास त्या व्यक्तीजवळ _____ आहे असे आपण म्हणतो.
 अ) गणित अभिरूची ब) गणित दृष्टीकोन
 क) सृजनशीलता ड) गणिताचे ज्ञान
- १०) सेवांतर्गत आणि सेवापूर्व प्रशिक्षण शिक्षकांच्या _____ चा विकास करते.
 अ) व्यावसायिक विकास ब) अध्यापन अभिरूची
 क) सामाजिक नाते ड) यापैकी नाही

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION**

Methodology of Teaching School Subjects – Mathematics (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Draw a neat diagram if necessary.*
3) *Candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read the English question also.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain various steps in preparing unit test with example.
- OR
- 2) Write difference between normed reference test and criterion reference test.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Write criteria of good text book. Describe critically text book of Std. VIII.
- OR
- 2) What are the types of mathematics teacher organization ? Explain its role in professional growth of teacher.
4. Answer the following questions (in **brief**) : **8**
- 1) How will you introduce profit and loss ?
- 2) What are the basic concepts in geometry ? Give its example with figures.
5. Answer the following questions (in **brief**) : **12**
- 1) Write relation between curriculum and syllabus.
- 2) What are essential qualities of mathematics teacher ?
- 3) What is content analysis ? Give one example.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- २) प्रमाणक संदर्भ चाचणी आणि निकष संदर्भ चाचणीतील फरक लिहा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? इ. ८ वी च्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- किंवा**
- २) गणित शिक्षक संघटनाचे प्रकार लिहा. शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी त्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (थोडक्यात) ८
- १) नफा व तोट्याची प्रस्तावना कशी कराल ?
- २) भूमितीतील मूलभूत संकल्पना कोणत्या ? आकृतीसह उदाहरणे लिहा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम यातील संबंध लिहा.
- २) गणित शिक्षकांचे आवश्यक गुण कोणते ?
- ३) आशय विश्लेषण म्हणजे काय ? एक उदाहरण लिहा.

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00. p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) Figures to the **right** indicate marks.
2) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Diagnostic test are used for
 - a) Testing fulfillment of objectives in learning
 - b) Removing complex about history subject
 - c) To understand historical concepts
 - d) To find out weakness among students
- 2) Unit test is a type of _____ test.
 - a) Achievement
 - b) Reference
 - c) Diagnostic
 - d) Above all
- 3) In spiral method of history, organizing the syllabus _____ has more importance.
 - a) Content, objectives, teaching method
 - b) Person, event, ideal
 - c) Content analysis, curriculum analysis, teaching method
 - d) Above all
- 4) Content cum methodology means
 - a) Mastery on content
 - b) Mastery on method
 - c) Meaningful integration of content and method
 - d) Mastery on content and method
- 5) _____ is the first historian 'Adopted the economical approach for the history'.
 - a) Karl Marks
 - b) Sir Jadunath Sarkar
 - c) Damodar Kosambi
 - d) Herodotus
- 6) While devising year planning _____ aspects should be considered.
 - a) Working days of the year
 - b) Teaching period
 - c) Unit fixation
 - d) Above all
- 7) How and which method for teaching and learning in one period and in one lesson it is called as _____ plan.
 - a) Year
 - b) Unit
 - c) Lesson
 - d) Monthly
- 8) The remarkable feature of Vedic culture is
 - a) Architect
 - b) Literature
 - c) Sculpture
 - d) Painting
- 9) It is essential that history teacher should possess _____ quality.
 - a) Organizational brilliance
 - b) Historical outlook
 - c) Honesty
 - d) Expertise
- 10) Portuguese sailor _____ found the ocean way of coming to India in 1498.
 - a) Wasco-D-Gama
 - b) Kolumbus
 - c) Ferdinand Megalin
 - d) Daayas

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) नैदानिक कसोट्यांचा उपयोग _____ साठी केला जातो.
 अ) उद्धिष्टांची पूर्तता पडताळून पाहण्यासाठी
 ब) इतिहास विषयाविषयीचा न्यूनगंड काढण्यासाठी
 क) ऐतिहासिक संकल्पना समजणे
 ड) विद्यार्थ्यांमधील उणिवा शोधणे
- २) घटक चाचणी हा _____ चाचणीचा प्रकार आहे.
 अ) संपादनूक ब) संदर्भिय क) नैदानिक ड) वरील सर्व
- ३) इतिहास पाठ्यक्रम संघटनाच्या चक्रीय पद्धतीमध्ये _____ ला अधिक महत्त्व आहे.
 अ) आशय, उद्धिष्टे, अध्यापन पद्धती
 ब) व्यक्ती, घटना, आदर्श
 क) आशय विश्लेषण, अभ्यासक्रम विश्लेषण, अध्यापन पद्धती
 ड) वरील सर्व
- ४) आशयायुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे
 अ) आशयावर प्रभुत्व
 ब) पद्धतीवर प्रभुत्व
 क) आशय आणि पद्धतीचे अर्थपूर्ण एकात्मिकरण
 ड) आशय व पद्धतीवर प्रभुत्व
- ५) इतिहासाला आर्थिक दृष्टिकोण प्राप्त करून देणारा _____ हा पहिला इतिहासकार होय.
 अ) कार्ल मार्क्स ब) सर जदुनाथ सरकार
 क) दामोदर कोसंबी ड) हिरोडोटस्
- ६) वार्षिक नियोजन करतांना _____ घटकाचा विचार करावा लागतो.
 अ) वर्षभरातील कामाचे दिवस ब) अध्यापन तासिका
 क) घटक निश्चिती ड) वरील सर्व
- ७) एका तासिकेत, एका पाठात जे काही शिकवायचे ते कसे व कोणत्या पद्धतीने शिकवायचे याचे नियोजन करणे म्हणजे _____ नियोजन होय.
 अ) वार्षिक ब) घटक क) पाठ ड) मासिक
- ८) वैदिक संस्कृतीचे लक्षात येण्यासारखे _____ हे वैशिष्ट्ये आहे.
 अ) वास्तुकला ब) साहित्य/वाङ्मय क) शिल्पकला ड) चित्रकला
- ९) इतिहास शिक्षकाच्या अंगी _____ हा गुण असणे आवश्यकच आहे.
 अ) संघटनचातुर्य ब) ऐतिहासिक दृष्टिकोन
 क) प्रामाणिकपणा ड) तज्ञाता
- १०) पोर्तुगीज खलाशी _____ याने १४९८ मध्ये भारताकडे येण्याचा समुद्रमार्ग शोधला.
 अ) वास्को-द-गामा ब) कोलंबस क) फर्डिनंड मॅगेलन ड) डायस

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00. p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : Figures to the **right** indicate marks.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the role of history teacher in developing interest, towards history in the students.
 - 2) What is evaluation ? Explain the difference between formative and summative evaluation.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of content Cum-Methodology. State the content analysis of any units in the text book of history.
 - 2) What is unit plan ? Device the unit planning of any one unit of secondary level.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) What are the fundamental duties of citizens as per Indian Constitution ?
 - 2) Explain in brief, the contribution of Damodar Dharmanand Kosambi in Indian history.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Explain the importance of 'Blue print' in unit test.
 - 2) Explain the contribution of Dr. B.R. Ambedkar in the Constitution of India.
 - 3) Explain the meaning of commercialization of agriculture.

माराठी रूपांतर

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) इतिहासाविषयी विद्यार्थ्यांची अभिरुची वाढविण्यात इतिहास शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) मूल्यमापन म्हणजे काय ? साकारिक आणि आकारिक मूल्यमापन यातील फरक स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) आशययुक्त अध्यापन पद्धतीची संकल्पना स्पष्ट करा. इतिहासाच्या पाठ्यपुस्तकातील कोणत्याही एका घटकाचे आशय विश्लेषण करा.
 - २) घटक नियोजन म्हणजे काय ? माध्यमिक स्तरावरील कोणत्याही एका घटकाचे घटक नियोजन करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) भारतीय राज्यघटनेनुसार नागरिकांची मूलभूत कर्तव्य कोणती ?
 - २) दामोदर धर्मानंद कोसंबीचे भारतीय इतिहासातील योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) संविधान तक्त्याचे घटक चाचणीतील महत्व स्पष्ट करा.
 - २) भारतीय राज्यघटनेतील डॉ.बी.आर. आंबेडकरांचे योगदान स्पष्ट करा.
 - ३) शेतीच्या व्यापारीकरणाचा अर्थ स्पष्ट करा.

SLR-A – 14B

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – VII : GEOGRAPHY METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subjects

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions** : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
3) **Figures to the right indicate marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**

- 1) The syllabus of geography subject is of _____
a) One year b) For a standard c) Definite objectives d) Above all
- 2) Diagnostic testing means _____
a) To find out the drawbacks in students learning
b) To give promotion to students
c) To know the importance of marks to students
d) Above all
- 3) The following _____ examination system is useful for evaluating students skill.
a) Oral b) Written c) Practical d) None of the above
- 4) The students can express their own thoughts through _____ type of questions.
a) Objective b) Short answer c) Essay d) None of the above
- 5) Study the same content in more detail to the next standard is _____ method of syllabus construction.
a) Regional b) Concentric c) Unit d) Flexible
- 6) State the causes of earthquake, is _____ type of question.
a) Essay type b) Short type c) Objective type d) None of the above
- 7) Remedial teaching is related to _____
a) Achievement test b) Diagnostic test
c) Unit test d) Criterion referenced test
- 8) Planning of blackboard writing is essential in _____ planning.
a) Lesson b) Unit c) Year d) None of the above

P.T.O.

- 9) India get most rain from _____ wind.
 a) South-west monsoon b) Return monsoon
 c) North-east monsoon d) Local
- 10) The blue print is called as _____
 a) Unit test b) Overall marksheet
 c) Three dimensional chart d) None of the above

मराठी रूपांतर
भूगोल अध्यापन पद्धती

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्न 1 ला आवश्यक आहे. ते पहिल्या 15 मिनिटांत उत्तर पत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक 3 मध्ये सोडवावे.

३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

10

- 1) भूगोल विषयाचा पाठ्यक्रम _____ असतो.
 अ) एक वर्षाचा ब) एका इयत्तेसाठी क) निश्चित उद्दिष्टांचा ड) वरील सर्व
- 2) नैदानिक चाचणी म्हणजे _____
 अ) विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनातील दोष शोधणे ब) विद्यार्थ्यांना बढती देणे
 क) विद्यार्थ्यांला गुणांचे महत्त्व कळणे ड) वरील सर्व
- 3) विद्यार्थ्यांच्या कौशल्याचे मूल्यमापन करण्यासाठी खालीलपैकी _____ परीक्षा पद्धती उपयुक्त ठरते.
 अ) तोंडी ब) लेखी क) प्रात्यक्षिक ड) यापैकी नाही
- 4) खालीलपैकी _____ प्रश्न प्रकारातून विद्यार्थी स्वतःचे विचार व्यक्त करू शकतात.
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) लघुत्तरी क) दिर्घोत्तरी ड) यापैकी नाही
- 5) एकाच घटकाचा अभ्यास वरच्या श्यक्ताना अधिक विस्ताराने करणे ही _____ पाठ्यक्रम रचनेची पद्धती आहे.
 अ) प्रादेशिक ब) समकेंद्री क) घटक ड) लवचिक
- 6) भूकंपाची कारणे सांगा प्रश्नाचा _____ प्रकार आहे.
 अ) दिर्घोत्तरी ब) लघुत्तरी क) वस्तुनिष्ठ ड) यापैकी नाही
- 7) उपचारात्मक अध्यापन _____ शी निगडीत आहे.
 अ) संपादन चाचणी ब) नैदानिक चाचणी क) घटक चाचणी ड) निकष संदर्भ चाचणी
- 8) फलक लेखनाचे नियोजन हे _____ नियोजनामध्ये आवश्यक असते.
 अ) पाठ ब) घटक क) वार्षिक ड) यापैकी नाही
- 9) भारताला _____ वाऱ्यापासून जास्त पाऊस मिळतो.
 अ) नैऋत्य मोसमी ब) परतीच्या मोसमी क) ईशान्य मोसमी ड) स्थानिक
- 10) संविधान तक्त्यास _____ असेही म्हणतात.
 अ) घटक चाचणी ब) संकलित गुणफलक क) त्रिमिती फलक ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – VII : GEOGRAPHY METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subjects

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate marks.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What are the essential qualities of good geography teacher ?
 - 2) What is unit planning ? Explain the aspect of unit planning.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is remedial teaching ? How will you use remedial teaching in geography teaching ?
 - 2) What are the criteria of good geography text-book ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the relation between syllabus and curriculum.
 - 2) Write the functions of geography teachers organization.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) State the characteristics of physical regions of India.
 - 2) 'Soil as natural resource' – write note.
 - 3) Explain the concept of evaluation.

**मराठी रूपांतर
भूगोल अध्यापन पद्धती**

**सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.**

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) चांगल्या भूगोल शिक्षकाचे आवश्यक गुणविशेष कोणते ?
 - 2) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) उपचारात्मक अध्यापन म्हणजे काय ? भूगोल अध्यापनात उपचारात्मक अध्यापनाचा वापर कसा कराल ?
 - 2) चांगल्या भूगोल पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ?
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील संबंध स्पष्ट करा.
 - 2) भूगोल शिक्षक संघटनांचे कार्ये लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) भारताच्या प्राकृतिक विभागाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 - 2) 'मृदा एक नैसर्गिक साधनसंपत्ती' – टीप लिहा.
 - 3) मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा.
-

SLR-A – 14D

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
General Science Methodology (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to the **right side** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer.

10

- 1) Maharashtra State Institute of Science is located in _____
a) Mumbai b) Pune c) Aurangabad d) Nagpur
- 2) _____ is the whole amount of experiences that the child receives within the school campus.
a) Curriculum b) Syllabus c) Text book d) Teaching
- 3) The deficiency disease caused due to the deficiency of Vitamin A is _____
a) Berry Berry b) Scurvy
c) Night blindness d) Rickets
- 4) The test which detect the weak and strong points of a student is called as _____
a) Achievement test b) Scholastic test
c) Diagnostic test d) Performance test
- 5) The mode of professional development of science teachers which gives more emphasis on activity is called as _____
a) Seminar b) Workshop
c) Orientation courses d) Refresher courses
- 6) _____ is a large block of related subject matter as can be overviewed by the learner.
a) Curriculum b) Syllabus c) The unit d) The lesson
- 7) Annual planning includes _____
a) Units in the text book b) Objectivewise periods
c) Evaluation periods d) Above all
- 8) The nucleus of an atom is composed by _____
a) Protons + electrons b) Neutrons + electrons
c) Protons + neutrons d) Protons + neutrons + electrons

P.T.O.

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
General Science Methodology (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N. B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right side indicate marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) What is curriculum ? Explain the criteria of constructing the curriculum for secondary education.
 - 2) Explain the concept of Annual Planning with the help of Annual Planning of General Science Text book of Standard VIII of Maharashtra state.

3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
 - 1) Why the professional development of science teachers is necessary ? Explain the different modes of professional development of science teachers.
 - 2) What is unit planning ? Write a unit plan on the unit motion and its types.

4. Answer the following questions : **8**
 - 1) Explain the topic and concentric method of constructing the syllabus.
 - 2) Critically evaluate the General Science Text book of IX Standard.

5. Answer the following questions in brief : **12**
 - 1) Describe in brief the steps of conducting a practice lesson.
 - 2) How will you present your lesson on Adaptation ?
 - 3) Explain the concept and need of association of science teachers.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- १) अभ्यासक्रम म्हणजे काय ? माध्यमिक स्तरासाठी अभ्यासक्रम रचनेचे निकष स्पष्ट करा.
 - २) वार्षिक नियोजन ही संकल्पना इ. ८ वी च्या सामान्य विज्ञान या पाठ्यपुस्तकाच्या वार्षिक नियोजनाच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) : १०
- १) विज्ञान शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास का आवश्यक आहे ? विज्ञान शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकासाचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
 - २) घटक नियोजन म्हणजे काय ? गती व गतीचे प्रकार या घटकासाठी घटक नियोजन तयार करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. ८
- १) पाठ्यक्रम रचनेच्या घटक व समकेंद्री पद्धती स्पष्ट करा.
 - २) इयत्ता नववीच्या विज्ञान पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) सराव पाठाच्या पायऱ्या वर्णन करा.
 - २) अनुकूलन या घटकावरील पाठासाठी तुम्ही विषयविवेचन कसे कराल ?
 - ३) विज्ञान शिक्षक संघटनेची संकल्पना व गरज स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – II : DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS

Development of Learner

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Question No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternative : **10**

- 1) _____ is a innate behaviour.
a) Habit b) Attitude c) Imitation d) Escape
- 2) _____ method is most subjective for the study of behaviour.
a) Observation b) Introspection c) Experimental d) Case study
- 3) Anita imitate the behaviour of her teacher. This is the example of suggestion of
a) mass b) auto c) prestige d) negative
- 4) _____ is a period of rapid growth and development.
a) Infancy b) Childhood c) Adolescent d) Later childhood
- 5) _____ stage is called as period of stress and storm.
a) Childhood b) Infancy c) Adolescent d) Later childhood
- 6) Achievement drive is related to _____ component of emotional intelligence.
a) Self awareness b) Self regulation c) Social skills d) Self motivation
- 7) According to Gardner's multiple intelligence theory, photographer is example of _____ intelligence.
a) Bodily b) Visual c) Logical d) Musical
- 8) For measuring intelligence of small child _____ tests are most useful.
a) Verbal b) Performance c) Paper pencil d) Group
- 9) Rahul tries to forget his painful experiences. Here Rahul uses _____ mechanism.
a) repression b) regression c) projection d) compensation
- 10) _____ is not characteristic of integrated personality.
a) good health b) sociable
c) co-operative emotion d) sober

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. खालील बहुपर्यायी प्रश्नांतील अचूक पर्यायाचे वर्णाक्षर निवडून लिहा :

- १) _____ हे जन्मजात वर्तन आहे.
 अ) सवय ब) दृष्टिकोन क) अनुकरण ड) पलायन
- २) वर्तनाचा अभ्यास करण्यासाठी _____ पद्धत जास्त व्यक्तिनिष्ठ आहे.
 अ) निरीक्षण ब) आत्मनिरीक्षण क) प्रायोगिक ड) जीवनवृत्तांत
- ३) अनिता तिच्या शिक्षकाच्या वर्तनाचे अनुकरण करते. हे _____ सूधनाक्षमतेचे उदाहरण आहे.
 अ) संघ ब) स्वयं क) प्रतिष्ठा ड) नकारात्मक
- ४) _____ हा तीव्र वाढ आणि विकासाचा कालखंड होय.
 अ) किशोरावस्था ब) शैशवावस्था क) कुमारावस्था ड) उत्तर किशोरावस्था
- ५) _____ ताणतणावाचा कालखंड समजला जातो.
 अ) शैशवावस्था ब) किशोरावस्था क) कुमारावस्था ड) उत्तर किशोरावस्था
- ६) संपादन ऊर्जा ही भावनिक बुद्धिमत्तेच्या _____ घटकांशी संबंधित आहे.
 अ) स्वजाणीव ब) स्वनियंत्रण
 क) सामाजिक कौशल्य ड) स्वप्रेरणा
- ७) गार्डनरच्या बहुविध बुद्धिमत्ता उपपत्तीनुसार छायाचित्रकार हे _____ बुद्धिमत्तेचे उदाहरण आहे.
 अ) शरीरविषयक ब) दृश्य क) तार्किक ड) संगीतविषयक
- ८) लहान मुलांचे बुद्धिमापन करण्यासाठी _____ चाचण्या जास्त उपयुक्त ठरतात.
 अ) शाब्दिक ब) कृती क) पेपर-पेन्सिल ड) समूह
- ९) राहुल त्याचे दुःखद अनुभव विसरण्याचा प्रयत्न करतो, येथे राहुलने _____ संरक्षण यंत्रणेचा उपयोग केला.
 अ) दमन ब) परागमन क) प्रक्षेपण ड) प्रतिपूरण
- १०) _____ हे एकात्म व्यक्तिमत्त्वाचे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) चांगले आरोग्य ब) सामाजिकता क) सहकार्य भावना ड) शांत स्वभाव

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – II : DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS
Development of Learner

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instruction : All questions are compulsory.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) What do you mean by educational psychology ? Explain the scope and limitations of educational psychology.
 - 2) Discuss the physical, social, emotional change of adolescents. What are their implications for the teacher ?

3. Answer the following question (**any one**) : **10**
 - 1) What are the causes of individual differences ? How should teacher take cognizance to these differences ?
 - 2) Explain the concept of integrated personality. Explain teacher's role in developing learners personality.

4. Answer the following question in brief : **8**
 - 1) Explain various programmes in school to develop linguistic intelligence.
 - 2) Explain merits and demerits of verbal tests of intelligence.

5. Answer the following questions in brief : **12**
 - 1) Explain importance of habit in school.
 - 2) Explain general principles of growth and development.
 - 3) Explain the personality in the view of Indian psychology.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती व मर्यादा स्पष्ट करा.
 - २) कुमारांच्या शारीरिक, सामाजिक, भावनिक बदला-विषयी चर्चा करा. शिक्षकांच्या दृष्टिकोनातून या बदलांचे महत्व काय आहे ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) व्यक्तिभेदाची कारणे कोणती ? या भेदांची दखल शिक्षकांनी कशी घ्यावयास हवी ?
 - २) एकात्म व्यक्तिमत्त्वाची संकल्पना स्पष्ट करा. अध्ययनार्थीच्या व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये शिक्षकाची भूमिका विषद करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) साहित्यविषयक बुद्धिमत्ता विकसित करण्यासाठी शाळेतील विविध कार्यक्रमांचे स्पष्टीकरण करा.
 - २) बुद्धिमत्तेच्या शाब्दिक चाचण्यांचे गुणदोष स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) शाळेतील सवयींचे महत्व स्पष्ट करा.
 - २) वाढ आणि विकासाची सामान्य तत्त्वे स्पष्ट करा.
 - ३) भारतीय मानसशास्त्रज्ञांच्या दृष्टिकोनातून व्यक्तिमत्त्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.
-

ix) Evaluation by grading system at school level is recommended by

A) Prof. Vijapurkar B) Prof. Rajput C) Prof. Kothari D) Prof. Mudaliar

x) Core elements of curriculum are explained in _____

A) NPE 1986 B) NPE 2000 C) NPE 2001 D) All these

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

10

- i) उत्तर वैदिक काळात शिक्षणाची सुरुवात _____ नंतर होत असे.
अ) उपनयन ब) पब्वजा क) सर्वांगीण विकास ड) सर्व
- ii) भिक्षु _____ ने समाज जागृतीसाठी व्याख्याने दिली.
अ) शीलभट्टारिका ब) प्रभुदेवी क) सुमुका ड) संघमित्रा
- iii) मुस्लीम शिक्षण पद्धतीमध्ये अलिफ पदवी _____ विषयाच्या विद्यार्थींना बहाल केली जाई.
अ) तर्कशास्त्र व तत्वज्ञान ब) वेदांत
क) वाङ्मय तज्ज्ञ ड) यापैकी नाही
- iv) मद्रास येथे धर्मादाय शाळांची स्थापना _____ मिशनऱ्यांनी केली.
अ) फ्रेंच ब) डच क) इंग्लिश ड) डेन
- v) शिक्षणाचा पाझर सिद्धांत _____ शैक्षणिक धोरणाशी संबंधित आहे.
अ) कर्झन ब) मेकॉले क) कोठारी ड) मुदालियार
- vi) पुरातन स्मारकांच्या संरक्षणाच्या कायद्याची शिफारस _____ यांनी केली होती.
अ) कर्झन ब) राजीव गांधी क) हंटर ड) राममूर्ती
- vii) प्रा. विजापूरकरांनी _____ विद्यालय सुरु केले.
अ) गुरुकुल कांगडी ब) समर्थ क) सरस्वती ड) विवेकानंद
- viii) महात्मा गांधी यांनी बेसिक शिक्षण योजने बाबत आपले विचार _____ शिक्षण परिषदेत मांडले.
अ) वर्धा ब) गोवा क) मद्रास ड) पुणे
- ix) श्रेणीपद्धती ने मूल्यमापनाची शिफारस _____ ने केली.
अ) प्रा. विजापूरकर ब) प्रा. रजपूत क) प्रा. कोठारी ड) प्रा. मुदालियार
- x) अभ्यासक्रमाचे गाभाभूत घटक _____ मध्ये स्पष्ट केले.
अ) NPE 1986 ब) NPE 2000 क) NPE 2001 ड) सर्व

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – III : DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA AND
SECONDARY EDUCATION
Development of Educational System in India

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

N. B. : Figures to the right indicate full marks.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- A) Explain educational system in Buddhist period with reference to aims, curriculum and methods of teaching.
- B) Explain merits and demerits of Wood's Dispatch.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- A) Write recommendations of Hunter Commission. Explain its influence on present educational system.
- B) Write objectives and principles of Wardha Scheme of education.
4. Answer the following questions : **8**
- A) Explain reasons behind establishment of Navodaya Vidyalaya and Operation Black-Board by NPE 1986.
- B) What are the recommendations of National Knowledge Commission ?
5. Answer the following questions : **12**
- A) What efforts are made by Dutch and Den Missionaries for Indian Education ?
- B) What was opinion of Sargent regarding secondary education.
- C) What are the National Educational Institution ? Explain any two in brief.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक): 10
- अ) बौद्ध काळातील शिक्षण पद्धती ध्येय, अभ्यासक्रम आणि अध्यापन पद्धती यास अनुसरून स्पष्ट करा.
- ब) वुडच्या खलित्याचे गुणदोष स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक): 10
- अ) हंटर कमिशनच्या शिफारशी लिहा. त्यांच्या सद्यस्थितीतील भारतीय शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- ब) वर्धा शिक्षण योजनेची उद्दिष्टे व तत्त्वे लिहा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 8
- अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६ ने नवोदय विद्यालयाची स्थापना आणि खडू-फळा मोहिम सुरु करण्यामागची विविध कारणे कोणती ?
- ब) राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाच्या विविध शिफारशी कोणत्या ?
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 12
- अ) डच व डेन मिशनच्यांनी भारतीय शिक्षणासाठी कोणती कार्ये केली ?
- ब) सार्जंटचे माध्यामिक शिक्षणासंदर्भात कोणते मत होते ?
- क) राष्ट्रीय शिक्षण संस्था कोणत्या ? कोणत्याही दोन संस्थांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.
-

SLR-A – 4

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY
Paper – IV : Essentials of Educational Technology and Educational Management

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- 1) Question No. 1 will be collected within first **fifteen** minutes.
 - 2) **All** questions are **compulsory**.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in **Marathi** are advised to read **English** question paper also.
 - 4) Numbers to the **right** side indicate marks.
 - 5) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternatives :

10

- 1) The concept 'Educational Technology' consists of
 - a) Solving teaching learning problems
 - b) Using instructional materials
 - c) Making education process meaningful and effective
 - d) All above
- 2) Instructional Technology originated through
 - a) Educational Psychology
 - b) Experimental Psychology
 - c) Learners Psychology
 - d) Educational Philosophy
- 3) Recording coherent information in audio, video cassettes is called _____ of information.
 - a) Encoding
 - b) Decoding
 - c) Encoding and Decoding
 - d) Collection
- 4) The first step in system approach is
 - a) Ascertaining the objectives
 - b) Finding alternate solutions
 - c) Analysing the present situation
 - d) Choosing the appropriate solution
- 5) In programmed learning the learner learns
 - a) With the help of teacher
 - b) With the help of other students
 - c) With the help of parents
 - d) At his/her own pace
- 6) Graphics material is _____ type of instructional material.
 - a) Visual
 - b) Audio-visual
 - c) Audio
 - d) All above
- 7) For wiping out used films _____ solution is used.
 - a) Sodium acetate
 - b) Benzene
 - c) Spirit
 - d) Hydro-Chloric acid

P.T.O.

- 8) Inductive method was developed by
 a) Bacon b) Darwin c) Socrates d) Aristotle
- 9) Hypothesis means _____ of the problem.
 a) Statement b) Tentative answer
 c) Analysis d) Background
- 10) The process adopted by the teachers to solve their own problems by using scientific method is called _____ research.
 a) Fundamental b) Applied
 c) Fundamental and applied d) Action

मराठी रूपांतर

१. अचूक पर्याय निवडा :

१०

- १) 'शैक्षणिक तंत्रविज्ञान या संकल्पनेत _____ चा समावेश होतो.
 अ) अध्ययन-अध्यापन समस्या सोडविणे
 ब) अनुदेशन साहित्य वापरणे
 क) शिक्षण प्रक्रिया अर्थपूर्ण आणि परिणामकारक बनविणे
 ड) वरील सर्व
- २) अनुदेश तंत्रविज्ञानाचा उगम _____ तून झाला.
 अ) शैक्षणिक मानसशास्त्र ब) प्रायोगिक मानसशास्त्र
 क) अध्ययनकर्त्याचे मानसशास्त्र ड) शैक्षणिक तत्वज्ञान
- ३) ध्वनिफीत, दृक्फीत यामध्ये सुसूत्र माहिती नोंदविणे यास माहितीचे _____ म्हणतात.
 अ) सांकेतिकीकरण ब) निःसांकेतिकीकरण
 क) सांकेतिकीकरण व निःसांकेतिकीकरण ड) संकलन
- ४) प्रणाली उपागमातील पहिली पायरी _____ ही आहे.
 अ) उद्दिष्टे निश्चित करणे ब) पर्यायी उपाय शोधणे
 क) सद्यस्थितीचे विश्लेषण करणे ड) योग्य उपायाची निवड करणे
- ५) अभिक्रमित अध्ययनामध्ये अध्ययनकर्ता _____ शिकतो.
 अ) शिक्षकाच्या मदतीने ब) इतर विद्यार्थ्यांच्या मदतीने
 क) पालकांच्या मदतीने ड) स्वतःच्या गतीने
- ६) आरेखन साहित्य हे _____ प्रकारचे अनुदेशन साहित्य आहे.
 अ) दृक् ब) दृक्-श्राव्य क) श्राव्य ड) वरील सर्व
- ७) वापरलेल्या चित्रपटिका पुसून टाकणेसाठी _____ हे द्रावण वापरतात.
 अ) सोडिअम अॅसिटेट ब) बेंझिन क) स्पिरिट ड) हायड्रो-क्लोरिक आम्ल
- ८) उदगामी पद्धती _____ यांनी विकसित केली.
 अ) बेकन ब) डार्विन क) सॉक्रेटिस ड) अॅरिस्टॉटल
- ९) परिकल्पना म्हणजे समस्येची/समस्येचे _____ होय.
 अ) मांडणी ब) संभाव्य उत्तर क) विश्लेषण ड) पार्श्वभूमी
- १०) शिक्षकांनी त्यांच्या स्वतःच्या समस्या वैज्ञानिक पद्धतीने सोडविण्यासाठी स्वीकारलेली प्रक्रिया म्हणजे _____ संशोधन होय.
 अ) मूलभूत ब) उपयोजित
 क) मूलभूत आणि उपयोजित ड) कृति

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY
Paper – IV : Essentials of Educational Technology and Educational Management

Day and Date : Friday, 8-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) *Candidates who intend to write their answers in **Marathi** are advised to read **English** question paper also.*
 - 3) *Numbers to the **right** side indicate marks.*

Answer the following question (**any one**) : **10**

2. 1) State the different forms of Educational Technology and explain any one in detail.

2) What is meant by communication ? Explain the channels of communication.

3. Answer the following question (**any one**) : **10**

1) What is system approach ? Explain its steps with example.

2) What is meant by audio-visual aids ? State its importance and classification.

4. Answer the following questions in brief : **8**

1) Explain the concept and importance of action research.

2) How will you develop Educational Technology Lab in your school ?

5. Answer the following questions in brief : **12**

1) Explain the concept and limitations of brain storming.

2) What will you do for effective use of charts ?

3) Draw and explain the layout of language laboratory.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाची विविध रूपे विशद करा आणि कोणत्याही एकाचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.
- २) संप्रेषण म्हणजे काय ? संप्रेषणाचे मार्ग स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) प्रणाली उपागम म्हणजे काय ? त्याच्या पायऱ्या उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- २) दृक्-श्राव्य साधने म्हणजे काय ? त्यांचे महत्व आणि वर्गीकरण विशद करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) कृति संशोधनाची संकल्पना व महत्व स्पष्ट करा.
- २) तुम्ही तुमच्या शाळेत शैक्षणिक तंत्रविज्ञान प्रयोगशाळा कशी विकसित कराल ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) बुद्धिमंथनाचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
- २) तक्त्यांचा परिणामकारक वापर करण्यासाठी तुम्ही काय कराल ?
- ३) भाषा प्रयोगशाळेचा आराखडा काढा आणि त्याचे स्पष्टीकरण द्या.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान क्षेत्रातील _____ ही क्रांतिकारी घटना आहे.
 अ) दूरछाया ब) सेल्युलर फोन क) दूरदर्शन ड) कृत्रिम उपग्रह
- २) वेब स्रोतांना प्रवेश देणारे प्रोग्रॅम्स म्हणजे _____ होय.
 अ) ब्राऊजर्स ब) एंड युजर्स क) आय. एस. पी. ड) मोडेम
- ३) ८ बीट्सच्या गटाला _____ असे म्हणतात.
 अ) किलोबाईट ब) गेगाबाईट क) मेगाबाईट ड) बाईट
- ४) पुढीलपैकी _____ या प्रकारातील संगणकाचे कार्य 'मापणे' या क्रियेवर आधारित चालते.
 अ) डिजिटल ब) अॅनालॉग क) हायब्रीड ड) यापैकी नाही
- ५) एम. एस. वर्ड मध्ये निवडलेल्या शब्दाचा समानार्थी किंवा विरुद्धार्थी शब्द शोधण्यास _____ चा उपयोग होतो.
 अ) स्पेलिंग चेक ब) ग्रामर चेक क) थिसॉर्स ड) कॉरेक्टर इफेक्ट्स
- ६) ई-लर्निंगचे _____ हे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
 अ) सहयोग निर्मिती ब) लवचिकता क) उच्चधारण क्षमता ड) वरील सर्व
- ७) पुढीलपैकी _____ हा पहिला यांत्रिक डिजिटल संगणक आहे.
 अ) ENIC ब) UNIVC क) CRAT-4 ड) ETA-10
- ८) विशिष्ट वेळी हल्ला करणाऱ्या व्हायरसमध्ये _____ या व्हायरसचा समावेश होतो.
 अ) लव्हबग ब) जेरूसलेम क) डिस्कवॉशर ड) डायहार्ड
- ९) तुमच्या महाविद्यालयात विविध कार्यशाळांचे आयोजन करताना त्यासंबंधीची माहितीपत्रके _____ च्या आधारे तयार करतात.
 अ) स्पीकर नोट्स ब) हॅण्डआऊट्स क) डिझाईन टेम्प्लेट ड) स्लाईड्स
- १०) दुय्यम साठवणूक साधनामध्ये कॉम्पॅक्ट डिस्कचा समावेश _____ मध्ये होतो.
 अ) हार्ड डिस्क ब) पारंपरिक फ्लॉपी डिस्क
 क) ऑप्टिकल डिस्क ड) रॅम

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Paper – V : Information Technology

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is meant by Computer ? Explain the process of computer with block diagram.
 - 2) Which are the essential hardware and software for the connecting internet ? Explain the use of Internet in education.
3. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is meant by Multimedia ? Explain the elements of multimedia and use of multimedia in education.
 - 2) What is meant by Computer hardware ? Write in brief the Input and Output devices of Computer.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Write the meaning and characteristics of ICT.
 - 2) Explain the features of MS-Windows Operating System.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) State the meaning of software, explain the types of software.
 - 2) Write short note – Video conference.
 - 3) State the meaning of operating system and explain the functions of operating system.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : **१०**
- १) संगणक म्हणजे काय ? संगणकाची कार्यप्रणाली त्याच्या रचनाकृतीद्वारे विशद करा.
 - २) इंटरनेट जोडणीसाठी आवश्यक हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर कोणती ? ते सांगून इंटरनेटच्या शिक्षणातील उपयोग स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) बहुमाध्यम संच म्हणजे काय ? त्याचे घटक सांगून बहुमाध्यम संचाचा शिक्षणातील उपयोग स्पष्ट करा.
- २) संगणक हार्डवेअर म्हणजे काय ? संगणकाच्या अंतर्गमन व बहिर्गमन साधनांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये लिहा.
- २) एम. एस. विंडोज ऑपरेटिंग सिस्टिमची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) सॉफ्टवेअरचा अर्थ सांगून सॉफ्टवेअरचे प्रकार स्पष्ट करा.
- २) टीप लिहा - चित्रित परिषद.
- ३) ऑपरेटिंग सिस्टिमचा अर्थ सांगून कार्ये स्पष्ट करा.
-

SLR-A – 6A

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subject (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) प्रश्न १ ला आवश्यक आहे. ते पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तर पत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवावे.
iii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. खालील प्रश्नांच्या उत्तरासाठी योग्य पर्याय निवडा : १०
- १) विद्यार्थ्यांचे भाषण-संभाषण कौशल्य _____ या तंत्रामुळे विकसित होण्यास मदत होते.
अ) पर्यवेक्षित अभ्यास
ब) मुलाखत
क) नाट्यीकरण
ड) रसग्रहण
- २) स्वतःच्या भावना, विचार दुसऱ्या व्यक्तीला सांगणे म्हणजेच _____ होय.
अ) निवेदन
ब) स्पष्टीकरण
क) कथन
ड) चर्चा
- ३) मनोरंजनाबरोबर भाषा शिक्षण देणारे _____ हे एक प्रभावी माध्यम आहे.
अ) दूरदर्शन
ब) संगणक
क) टेपरेकॉर्डर
ड) सी.डी.
- ४) काव्याध्यापन म्हणजे _____ यांची नव्याने घेतलेली अनुभूती होय.
अ) रस आणि भावना
ब) भावना आणि विचार
क) आशय आणि शब्द
ड) शब्द आणि भावना

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
MARATHI METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subject (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. गद्य अध्यापनाची उद्दिष्टे कोणती ते सांगून आत्मचरित्राचे अध्यापन कसे कराल ते स्पष्ट करा. १०

किंवा

मातृभाषा अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या ते सांगून प्रकल्प व बुद्धिमंथन या पद्धतीची वैशिष्ट्ये व गुणदोष स्पष्ट करा.

३. भाषिक कौशल्ये कोणती ते सांगून भाषिक कौशल्य कशी विकसित कराल ते स्पष्ट करा. १०

किंवा

मातृभाषा अध्ययन-अध्यापनाचे महत्त्व सांगून भाषा वाङ्मयीन आवड व अभिरूची निर्मितीचे साधन कसे ते स्पष्ट करा.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८

- १) मुलाखत तंत्राचा वापर अध्यापनात कसा कराल ते सांगा.
- २) काव्य अध्यापनात श्राव्य साधनांचा वापर कसा कराल ते सांगा.

५. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२

- १) इ. ८ वीला 'समास' हा घटक कसा शिकवाल ते सांगा.
- २) वर्ग अध्यापनाच्या दोन उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहा.
- ३) मराठी भाषेचे महत्त्व व सद्यस्थिती सांगा.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
(Paper – VI)
हिन्दी अध्यापन पद्धती

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instruction : Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.

१. नीचे दिए गए विधानों में चार पर्याय दिए गए हैं। उचित पर्याय चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

१०

- १) बिना विशेष प्रयत्न के भाषा अत्मसात करना, यह _____ इस प्रणालि का गुण है।
अ) व्याकरण-अनुवाद ब) स्वभाविक क) संभाषण ड) गठन
- २) त्रिभाषा सूत्र वर्ग हैसियत से महाराष्ट्र में तृतीय भाषा - का स्थान _____ भाषा रखती है।
अ) अंग्रेजी ब) हिंदी क) मराठी ड) कन्नड
- ३) समवाय के _____ भेद हैं।
अ) चार ब) तीन क) दो ड) पाँच
- ४) भारतीय संविधान की धारा ३५१ के अनुसार _____ में हिंदी भारतीय संघराज्य की राजभाषा बन गई है।
अ) १९६५ ब) १९६७ क) १९७० ड) १९७१
- ५) हिंदी दिन _____ से मनाया जाता है।
अ) १४ सितंबर १९५० ब) १४ सितंबर १९४९
क) १४ सितंबर १९५१ ड) उपरोक्त में से कोई नहीं
- ६) भूमिका पालन प्रतिमान के पुरस्कर्ता _____ हैं।
अ) रिचर्ड सयमन ब) जॉर्ज शेफल क) जेरोम ब्रुनर ड) डेव्हिड आसुबेल
- ७) व्यापार कारोबार आदि के लिए हिंदी भाषा का प्रयोग यह हिंदी शिक्षा का _____ उद्देश है।
अ) साहित्यिक ब) व्यावहारिक क) सांस्कृतिक ड) विशिष्ट
- ८) हिंदी भाषा शिक्षा की प्रयुक्ती _____ ये नहीं हैं।
अ) प्रश्न ब) विवरण
क) भाषिक प्रतियोगिता ड) गृहपाठ

९) किसी भी विषय के समग्र ज्ञान को सूत्रबद्ध रीति से विभाजित करके दर्शाना इसे उस विषय की _____ कहते हैं।

अ) परिभाषा ब) परिकल्पना क) संरचना ड) संकल्पना

१०) अध्यापकों में वैज्ञानिक दृष्टिकोन का विकास _____ द्वारा होता है।

अ) प्रतिमान ब) क्रियात्मक अनुसंधान

क) अध्ययन उपपत्ती ड) बुनियादी अनुसंधान

२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए (कोई एक) : १०

१) राष्ट्रभाषा एवं संपर्क भाषा के रूप में महाराष्ट्र राज्य में हिंदी का स्थान एवं महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

२) द्वितीय भाषा के रूप में हिंदी सीखने के विशिष्ट उद्देश एवं उनके स्पष्टीकरण लिखिए।

३. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए (कोई एक) : १०

१) हिंदी अध्यापन कि प्रणालियाँ लिखकर किसी एक प्रणालि के गुण-दोष विस्तार से लिखिए।

२) हिंदी अध्यापन शिक्षा साधनों का महत्त्व बताते हुए शिक्षा साधनों के प्रकार लिखिए।

४. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : ८

१) हिंदी अध्यापक के विशेष गुण लिखिए।

२) हिंदी भाषा शिक्षा के साहित्यिक और व्यावहारिक उद्देश लिखिए।

५. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : १२

१) हिंदी अध्यापक का व्यवसायिक विकास संक्षिप्त में लिखिए।

२) हिंदी अध्यापक कि प्रयुक्तियाँ लिखिए।

३) हिंदी दिवस समारोह कैसे मनाया जाता है ? क्यों ?

SLR-A – 6C

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Methodology of Teaching School Subjects
ENGLISH METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 40

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain lifeskills and suggest how will you inculcate lifeskills among students through English teaching.
 - 2) Suggest various techniques of teaching and developing speaking skill.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the importance of Radio and Taperecorder for English teaching.
 - 2) What is the utility of a dictionary and handbooks as a support system for English teaching.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is the importance of English in India ?
 - 2) Explain the merits of Dr. West's New method.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the concept of rhyme and rhythm.
 - 2) Explain role playing as an useful device of teaching English.
 - 3) What is the importance of concept attainment model for teaching English.
-

SLR-A – 6d

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
URDU METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : Q.No.1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

10

1. مندرجہ ذیل کے متبادل میں سے صحیح متبادل چن کر لکھئے :

(1) قولہ زبان پڑھانے کے طریقے _____ ہیں۔

(a) استخراجی (b) جوابی طریقہ

(c) بیانیہ طریقہ (d) ڈرامائی طریقہ

(2) اردو نثر میں ہدایت نامہ _____ کی تصنیف ہے۔

(a) عبداللہ حسینی (b) خواجہ بندہ نواز

(c) مولانا حالی (d) شبلی نعمانی

(3) اردو کا پہلا نقاد _____ ہے۔

(a) قلی قطب شاہ (b) مولانا الطاف حسین حالی

(c) امانت لکھنوی (d) ڈپٹی نذیر احمد

(4) مثنوی گلزار نسیم _____ کی لکھی ہوئی ہے۔

(a) پنڈت دیال شنکر (b) پریم چند

(c) میر حسین (d) کرشن چندر

P.T.O.

- (5) مختلف شاعروں کی نظموں اور غزلوں کا مجموعہ کو _____ کہتے ہیں۔
- (a) گل دستہ (b) دیوان
(c) مجموعہ کلام (d) بیاض شعر
- (6) جب خدا پوچھے گا کہ "تو کیا لایا ہے؟ تو میں کہوں گا کہ حالی سے مسدس لکھوا لایا ہوں" یہ قول _____ کا ہے۔
- (a) علامہ اقبال (b) شبلی نعمانی
(c) نذیر احمد (d) سرسید احمد خاں
- (7) طالب علم سبق کا مفہوم بتاتا ہے یہ _____ مقصد کی وضاحت ہے۔
- (a) علم (b) تفہیم
(c) اطلاق (d) دلچسپی
- (8) غزل کے آخری شعر کو _____ کہتے ہیں۔
- (a) مقطع (b) تخلص
(c) مطلع (d) مصرعہ
- (9) ذیل کے محاورے کا مطلب لکھئے۔ جان پر کھیلنا
- (a) جان سے کھیلنا (b) بہادری دکھانا
(c) شکار کھیلنا (d) ان میں سے کوئی نہیں
- (10) کلاس میں دو ایسے الفاظ استعمال کئے گئے ہوں جن کی تعداد حروف یکساں ہوں جن کا الٹا اور تلفظ بھی یکساں ہوں مگر معنی الگ الگ ہوں تو اسے _____ کیا کہتے ہیں۔
- (a) صنعت تکرار لفظی (b) صنعت مراعات النظر
(c) تجنیس نام (d) تجنیس استعارہ

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
URDU METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- 10 2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصیل میں دیجئے: (کوئی ایک)
- (1) دوران تدریس کے کونسے مقاصد ہیں واضح کیجئے۔
- (2) مضمون اردو کے تدریسی نمونے میں سے کسی ایک تدریسی نمونے کا استعمال سبق لیتے وقت آپ کس طرح سے کریں گے۔
- 10 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصیل میں دیجئے۔ (کوئی ایک)
- (1) مضمون اردو کا اسکولی نصاب میں مقام و اہمیت بتائیے۔
- (2) مضمون اردو کے تدریسی طریقے کونسے ہیں کسی ایک طریقے کی معلومات کو قلمبند کیجئے۔
- 8 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے:
- (1) تعلیمی وسائل کے قسمیں بتا کر سمعی و بصری وسائل کا استعمال آپ اپنی تدریسی میں کس طرح سے کرو گے؟
- (2) ڈاکٹر علامہ اقبال کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالیے۔
- 12 5. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے۔
- (1) براہ راست تجربے کی اہمیت لکھئے۔
- (2) اردو زبان کا دیگر زبانوں سے ربط واضح کیجئے۔
- (3) اردو کی تدریسی میں انٹرنیٹ (Internet) اور کمپیوٹر (Computer) کا استعمال کس طرح سے کریں گے۔

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Methodology of Teaching School Subjects (Paper – VI)
MATHEMATICS METHODOLOGY (New)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15** minutes in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternatives : **10**
- 1) The sequence of the objective _____ is after application in cognitive domain.
a) understanding b) analysis c) knowledge d) synthesis
 - 2) The book Element was written by
a) Euclid b) Newton c) Pythagorus d) Gauss
 - 3) 'Student compares two laws of indices', Here, this is a specification of _____ objective.
a) knowledge b) understanding c) application d) skill
 - 4) At first teacher shows model of cube then explains its faces, vertices and edges. Here _____ maxim of teaching is used.
a) particular to general b) known to unknown
c) concrete to abstract d) simple to complex
 - 5) _____ is the pioneer of heuristic method.
a) Kilpatric b) Aristotle c) Bacon d) Armstrong
 - 6) For solving examples on surface area of cylinder _____ method is more useful.
a) analytic b) inductive c) synthetic d) deductive
 - 7) In teaching of geometric construction _____ is more useful technique in Maths.
a) drilling b) review c) revision d) oral work
 - 8) _____ is most useful non projected aid for teaching of Mathematics.
a) Graph b) Diagram c) Black board d) Charts
 - 9) _____ is more useful technique for poor students.
a) Revision b) Drill work c) Supervised study d) Review
 - 10) Student draws layout ground of volleyball by using measuring tape. This is example of _____ experience.
a) indirect b) direct c) non verbal d) verbal

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवड.

१०

- १) बोधात्मक क्षेत्रात उपयोजन उद्दिष्टानंतर _____ या उद्दिष्टाचा क्रम असतो.
 अ) आकलन ब) विश्लेषण क) ज्ञान ड) संश्लेषण
- २) एलिमेंट्स हे पुस्तक _____ ने लिहले.
 अ) युक्लिड ब) न्यूटन क) पायथागोरस ड) गाउस
- ३) 'विद्यार्थी दोन घातांकाच्या नियमांची तुलना करतो' येथे, _____ या उद्दिष्टाचे हे स्पष्टीकरण आहे.
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) कौशल्य
- ४) शिक्षक सुरुवातीस घनाची प्रतिकृती दाखवतात नंतर त्याच्या कडा, पृष्ठे, शिरोबिंदू स्पष्ट करतात. येथे _____ हे अध्यापन सूत्र वापरले आहे.
 अ) विशिष्टाकडून सामान्याकडे ब) ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे
 क) मूर्ताकडून असूर्ताकडे ड) सोप्याकडून अवघडाकडे
- ५) स्वयंशोधन पद्धतीचा _____ जनक आहे.
 अ) किलपॅट्रीक ब) ॲरिस्टॉटल क) बेकन ड) आर्मस्ट्रॉंग
- ६) वृत्तचितीच्या पृष्ठफळावर आधारित उदाहरणे सोडवण्यासाठी _____ पद्धत जास्त उपयुक्त ठरेल.
 अ) पृथक्करण ब) उद्गामी क) संश्लेषण ड) अवगामी
- ७) भूमितीय रचनेच्या अध्यापनासाठी _____ तंत्र जास्त उपयुक्त आहे.
 अ) सराव ब) पुनरावलोकन क) उजळणी ड) तोंडी काम
- ८) गणित अध्यापनात _____ हे जास्त उपयुक्त अप्रक्षपित साधन आहे.
 अ) आलेख ब) आकृती क) फलक ड) तक्ता
- ९) गरीब विद्यार्थ्यांसाठी _____ हे तंत्र जास्त उपयुक्त आहे.
 अ) उजळणी ब) सराव क) पर्यवेक्षित अभ्यास ड) पुनरावलोकन
- १०) विद्यार्थी मोजमाप करावयाच्या टेपच्या साहाय्याने व्हॉलीबॉल ग्राऊंड आखून घेतो हे _____ अनुभवाचे उदाहरण आहे.
 अ) अप्रत्यक्ष ब) प्रत्यक्ष क) अशाब्दिक ड) शाब्दिक

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Methodology of Teaching School Subjects (Paper – VI)
MATHEMATICS METHODOLOGY

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- Explain the deductive method of teaching Mathematics by suitable example.
 - Explain the following techniques of teaching Mathematics :
 - supervised study
 - drill work
 - revision
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- What are the various classroom objectives of teaching Mathematics ? Write specification of each objective with example in Mathematics.
 - Explain how will you organise Mathematics club in your school. Explain various activities of this Mathematics club.
4. Answer the following question in brief : **8**
- Explain the contribution of Euclid in Mathematics.
 - Explain use of black board in Mathematics.
5. Answer the following question in brief : **12**
- Explain teachers role in teaching of Mathematics by Experimental method.
 - Explain any two maxims of teaching by suitable example in Mathematics.
 - Explain use of smart board in teaching of Mathematics.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **१०**
- गणितातील योग्य उदाहरणाच्या साहाय्याने अवगामी पद्धतीचे स्पष्टीकरण द्या.
 - गणितातील अध्यापनाच्या खालील तंत्राचे स्पष्टीकरण करा :
 - पर्यवेक्षित अभ्यास
 - सराव
 - उजळणी

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- i) गणितातील वर्गाध्यापनाची विविध उद्दिष्टे कोणती ? गणितातील उदाहरणांच्या साहाय्याने या उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहा.
- ii) तुमच्या शाळेत गणित मंडळाचे आयोजन कसे कराल ते स्पष्ट करा. ह्या गणित मंडळाचे विविध उपक्रम स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- i) युक्लिडचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.
- ii) गणितामध्ये फलकाचा उपयोग स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- i) प्रायोगिक पद्धतीने गणितात अध्यापन करताना शिक्षक भूमिका स्पष्ट करा
- ii) गणितातील योग्य उदाहरणासह कोणत्याही दोन अध्यापनसूत्रांचे स्पष्टीकरण द्या.
- iii) गणितात स्मार्ट बोर्डचा उपयोग स्पष्ट करा.
-

SLR-A – 7A

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Multiple choice question.

10

- 1) Taxonomy of educational objectives is formulated by
a) E.H. Carr b) Karl Marx c) John Seeley d) Dr. Bloom
- 2) Specifications of objective means
a) Student activity b) Learning outcome
c) Teaching activity d) Teaching outcome
- 3) Advance organizer model of teaching is based on theory of
a) Dr. David Asubel b) Richard Sachman
c) Jerom Bruner d) Bruce Joyce
- 4) 'History is not a subject at all but a house in which all subjects dwell' is stated by
a) Burk Hard b) Carlyle c) Trivellian d) Herodotus
- 5) _____ historian stated 'the hither to human history is nothing but class struggle'.
a) Lord Action b) Martin Luther c) Karl Marx d) Toynbee
- 6) Planned, organized and demonstrated study of student is called as
a) Assignment Technique b) Brain storming
c) Supervised study d) Team teaching
- 7) Role of teacher in student centered teaching method is
a) Guide b) Researcher c) Instructor d) Evaluator
- 8) Various historical sources are used in _____ method of teaching history.
a) Project b) Narration c) Lecture d) Source
- 9) _____ Teaching aid is used to understand the historical events are happened in a particular place.
a) Picture b) Model c) Map d) Graph
- 10) History room in school is useful for
a) To collect the teaching material
b) To develop the interest in student for history
c) For observing maps, pictures in leisure time
d) For all the above mentioned purpose

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

10

- १) उद्दिष्टांचे श्रेणीबद्ध वर्गीकरण _____ यांनी मांडले.
 अ) इ.च. कार ब) कार्ल मार्क्स क) जॉन सीली ड) डॉ. ब्लूम
- २) उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे म्हणजे _____ होय.
 अ) विद्यार्थी कृती ब) अध्ययन निष्पत्ती क) शिक्षक कृती ड) अध्यापन निष्पत्ती
- ३) अग्रत संघटक प्रतिमान हे अध्यापनाचे प्रतिमान _____ यांच्या अध्ययन उपपत्तीवर आधारलेले आहे.
 अ) डॉ. डेव्हिड आसूबेल ब) रिचर्ड सचमन क) जेरॉम ब्रुनर ड) ब्रुस जॉईस
- ४) “इतिहास हा विषय नसून सर्व विषयाचे राहण्याचे निवासस्थान आहे” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
 अ) बर्क हार्ड ब) कार्लार्ईल क) ट्रिव्हेलियन ड) हेरॉडॉट्स
- ५) “इतिहास म्हणजे दुसरे काही नसून वर्ग लढ्याचा वृत्तांत होय” असे _____ या इतिहासकाराने म्हटले आहे.
 अ) लॉर्ड अॅक्शन ब) मार्टीन ल्यूथर क) काल मार्क्स ड) टॉइन्बी
- ६) ‘सुनियोजित, सुसंघटित आणि दिग्दर्शित केली गेलेला’ विद्यार्थ्यांचा अभ्यास म्हणजे _____ होय.
 अ) स्वाध्याय तंत्र ब) बुद्धिमंथन क) पर्यायविक्षित अभ्यास ड) सांघीक अध्यापन तंत्र
- ७) विद्यार्थी केंद्रीत अध्यापन पद्धतीत शिक्षकाची भूमिका _____ स्वरूपाची असते.
 अ) मार्गदर्शक ब) संशोधक क) निर्देशक ड) मूल्यमापक
- ८) इतिहास अध्यापनाच्या _____ पद्धतीत विविध ऐतिहासिक स्रोतांचा वापर करतात.
 अ) प्रकल्प ब) कथन क) व्याख्यान ड) आधार
- ९) ऐतिहासिक घटना, विशिष्ट ठिकाणी घडलेल्या असतात त्या समजण्यासाठी _____ शैक्षणिक साहित्याचा वापर केली जातो.
 अ) चित्र ब) प्रतिकृती क) नकाशा ड) आलेख
- १०) शाळेतील इतिहास कक्षाचा उपयोग _____ होतो.
 अ) अध्यापन साहित्याचा संग्रह करण्यासाठी ब) मुलांना इतिहासाची गोडी लावण्यासाठी
 क) फावल्या वेळत नकाशे, चित्रे निरीक्षणासाठी ड) वरील सर्वांसाठी

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following question **(any one)** : **10**
- 1) What is co-relation ? How you will co-relate History with Language and Geography ?
 - 2) Explain the need of history club at secondary school level. Which programme will you organize in your school through history club ?
3. Answer the following question **(any one)** : **10**
- 1) What is meant by supervised study ? Explain the importance of Supervised study in history teaching.
 - 2) What is meant by Source method ? What different source will use to teach Harappan culture of Std. IX ?
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) What are the objectives of history teaching at secondary level ?
 - 2) Explain the importance of projected aids in teaching of history.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) How will you use handbook in history teaching ?
 - 2) Explain the importance of role playing model in teaching of history.
 - 3) Explain the place of history in school curriculum.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- १) समवाय म्हणजे काय । तुम्ही इतिहासाचा भाषा व भूगोलाशी समवाय कसा साधाल ?
 - २) माध्यमिक स्तरावरील इतिहास मंडळाची आवश्यकता स्पष्ट करा. तुम्ही तुमच्या शाळेत इतिहास मंडळामार्फत कोणते उपक्रम राबवाल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- १) पर्यवेक्षित अभ्यास म्हणजे काय ? इतिहास अध्यापनात पर्यवेक्षित अभ्यासाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - २) आधार पद्धती म्हणजे काय ? इयत्ता ९० वी च्या हडप्पा संस्कृती हा शिकवितांना कोणते आधार वापराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- १) इतिहास अध्यापनाची माध्यमिक स्तरावरील उद्दिष्टे कोणती ?
 - २) प्रक्षेपित साधनांचे इतिहास अध्यापनातील महत्व स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- १) इतिहास अध्यापनात हाथपुस्तिकेचा वापर कसा कराल ?
 - २) इतिहास अध्यापनात भूमिका पालन प्रतिमानाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - ३) इतिहास विषयाचे शालेय अभ्यासक्रमातील स्थान स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper No. – VII : Methodology of Teaching School Subjects
GEOGRAPHY METHODOLOGY

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

3) **Figures to the right indicate the marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative.

10

- 1) In ancient period, the nature of Geography subject was _____
a) Descriptive b) Political c) Economic d) Cultural
- 2) Correlation of Geography subject to History subject means _____ types of correlation.
a) Subject oriented b) Branch oriented
c) Other school subject d) Above all
- 3) The following _____ is not the general aim of Geography teaching.
a) Practical utility b) Development of mental abilities
c) Cultural values d) None of the above
- 4) The following _____ teaching method is teacher centered.
a) Observation b) Project c) Lecture d) Laboratory
- 5) The following _____ is not the type of discussion technique.
a) Brain storming b) Remedial c) Panel discussion d) Group discussion
- 6) The natural factors are shown in the following _____ type of map.
a) Economic maps b) Political maps c) Projected maps d) Physical maps
- 7) The size of Geography room should be generally _____ square foot.
a) 900 b) 1200 c) 1500 d) 1800
- 8) Advance Organized Model advocated by _____
a) David Asubel b) Gerome Burner c) Richard Suchman d) David Hunt
- 9) The following _____ is not the aspect of map.
a) Scale b) Title c) Direction d) Price
- 10) Nonverbal learning experience mens _____
a) Showing objects b) Using maps c) Using globe d) Above all

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) प्रश्न १ ला आवश्यक आहे. ते पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तर पत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवावे.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याया निवडा.

10

- 1) प्राचीन काळी भूगोल विषयाचे स्वरूप _____ होते.
 अ) वर्णनात्मक ब) राजकीय क) आर्थिक ड) सांस्कृतिक
- 2) भूगोल विषयाचा इतिहास विषयाशी समवाय म्हणजे समवायाचा _____ प्रकार होय.
 अ) विषयातर्गत ब) शाखांतर्गत
 क) इतर शालेय विषयांशी ड) वरील सर्व
- 3) खालीलपैकी _____ हा भूगोल अध्यापनाचा सर्वसामान्य हेतु नाही.
 अ) व्यावहारिक उपयुक्तता ब) मानसिक क्षमतांचा विकास
 क) सांस्कृतिक मूल्ये ड) यापैकी नाही
- 4) खालीलपैकी _____ अध्यापन पद्धती शिक्षक केंद्री आहे.
 अ) निरीक्षण ब) प्रकल्प क) व्याख्यान ड) प्रयोगशाळा
- 5) खालीलपैकी _____ हा चर्चातंत्राचा प्रकार नाही.
 अ) बुद्धिमंथन ब) उपचारात्मक क) पथक चर्चा ड) गट चर्चा
- 6) खालीलपैकी _____ या प्रकारच्या नकाशात नैसर्गिक घटक दाखविलेले असतात.
 अ) आर्थिक नकाशे ब) राजकीय नकाशे
 क) प्रक्षेपित नकाशे ड) स्वाभाविक नकाशे
- 7) भूगोल खोलीचा सर्वसाधारणपणे _____ चौरस फुट एवढा आकार असावा.
 अ) 900 ब) 1200 क) 1500 ड) 1800
- 8) अग्रत संघटक प्रतिमानाचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
 अ) डेव्हीड आसुबेल ब) जेरोम ब्रुनर
 क) रिचर्ड सचमन ड) डेव्हीड हंट
- 9) खालीलपैकी _____ हे नकाशाचे अंग नाही.
 अ) प्रमाण ब) शिर्षक क) दिश ड) किमंत
- 10) अशाब्दिक अध्ययन अनुभव म्हणजे
 अ) वस्तु दाखविणे ब) नकाशा वापरणे
 क) पृथ्वीगोल वापरणे ड) वरील सर्व

SLR-A – 7B

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper No. – VII : Methodology of Teaching School Subjects
GEOGRAPHY METHODOLOGY

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015

Max. Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate the marks.**

SECTION – I

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) State the concept of modern Geography and explain the place of Geography in school curriculum.
 - 2) Describe fully regional method of Geography teaching.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the need, nature, importance and structure of Geography room.
 - 2) How will you use map and globe in subject of teaching Geography ?
4. Answer the following questions in brief ; **8**
- 1) State the devices of question-answer.
 - 2) Which are maxims of teaching Geography ?
5. Answer the following questions in brief ; **12**
- 1) Explain the concept of Geography grammar.
 - 2) What is the main values of teaching Geography ?
 - 3) State the types of learning experiences.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) भूगोलाची आधुनिक संकल्पना सांगून माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमातील भूगोलाचे स्थान स्पष्ट करा.
 - 2) भूगोल अध्यापनाच्या प्रादेशिक पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) भूगोल खोलीची गरज, स्वरूप, महत्त्व व रचना स्पष्ट करा
 - 2) भूगोल अध्यापनात नकाशा व पृथ्वीगोल या शैक्षणिक साधनांचा वापर कसा कराल ?
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) प्रश्नोत्तर प्रयुक्तीची माहिती सांगा.
 - 2) भूगोल अध्यापनाची सूत्रे कोणती ?
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) भूगोलाचे व्याकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) भूगोल अध्यापनाची प्रमुख मूल्ये कोणती ?
 - 3) अध्ययन अनुभवाचे प्रकार सांगा.

SLR-A – 7D

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Methodology of Teaching School
GENERAL SCIENCE METHODOLOGY (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Generally _____ method is used for teaching science in schools and colleges.
a) Demonstration b) Lecture c) Experimental d) Project
- 2) Due to teaching of science _____ needs are fulfilled.
a) Personal and social b) Social and national
c) Personal and national d) All above
- 3) Inquiry Training Model is developed by
a) Richard Sachman b) Bruce Joyce
c) David Asubel d) Marsha Whil
- 4) 'Student draw the figure of 'Human Brain'. This is the example of _____ objectives.
a) Knowledge b) Understanding c) Application d) Skill
- 5) Importance of science among general citizens is effectively created due to
a) Science Books b) Science Teaching
c) Science Club d) Science Exhibitions
- 6) In _____ models of teaching the formation of definition is one important step.
a) Role playing b) Inquiry training
c) Advance organizer d) Concept attainment
- 7) 'Write the definitions', in this type of question which type of objective is evaluated ?
a) Knowledge b) Understanding c) Application d) Evaluation
- 8) Due to structure of science _____ approach towards subject is developed in science teacher.
a) Humanistic b) Scientific c) Holistic d) Idealistic
- 9) Due to experiences in laboratory the knowledge of science becomes more
a) Objective and activity oriented b) Time consuming
c) Expensive d) Effective
- 10) Student studied under guidance and observation of science teacher is known as
a) Exercise b) Supervised study
c) Programme Learning d) Observation

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) प्रश्न क्रमांक एकची उत्तरे प्रश्न पत्रिकेत लिहायचे आहेत.
 ३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) शाळा व महाविद्यालयांमधून विज्ञान अध्यापनासाठी सर्वसाधारणपणे _____ पद्धती वापरतात.
 अ) दिग्दर्शन ब) व्याख्यान क) प्रायोगिक ड) प्रकल्प
- २) विज्ञान अध्यापनामुळे _____ गरजांची पूर्तता होते.
 अ) वैयक्तिक व सामाजिक ब) सामाजिक व राष्ट्रीय
 क) वैयक्तिक व राष्ट्रीय ड) वरीलपैकी सर्व
- ३) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाचा विकास _____ यांनी केला.
 अ) रीचर्ड सचमन ब) ब्रुस जॉर्डिस क) डेव्हीड असुबेल ड) मार्शा विल
- ४) 'विद्यार्थी मानवीमेंदूची आकृती काढतो' हे _____ या उद्दिष्टाचे उदाहरण होय.
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) कौशल्य
- ५) सर्वसामान्य नागरिकांमध्ये विज्ञानाचे महत्त्व _____ या कारणामुळे परिणामकारकपणे निर्माण होते.
 अ) विज्ञान पुस्तके ब) विज्ञान अध्यापन क) विज्ञान मंडळ ड) विज्ञान प्रदर्शने
- ६) व्याख्येची निर्मिती करणे ही एक महत्त्वपूर्ण पायरी _____ प्रतिमानात असते.
 अ) भूमिका पालन ब) पृच्छा प्रशिक्षण क) अग्रत संघटक ड) संकल्पना प्राप्ती
- ७) 'व्याख्या लिहा' या प्रश्न प्रकारातून कोणत्या प्रकारच्या उद्दिष्टाचे मापन होते ?
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) मूल्यमापन
- ८) विज्ञान संरचनेमुळे विज्ञान शिक्षकामध्ये विषयाकडे पाहण्याचा _____ दृष्टिकोन विकसित होतो.
 अ) मानवतावादी ब) वैज्ञानिक क) समग्र ड) आदर्शवादी
- ९) प्रयोगशाळेतील अनुभवांमुळे विज्ञानाचे ज्ञान अधिक _____ बनते.
 अ) वस्तुनिष्ठ आणि कृतिप्रधान ब) वेळखाऊ
 क) खर्चिक ड) परिणामकारक
- १०) विज्ञान शिक्षकाच्या देखरेखीखाली व मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांनी स्वतः केलेला अभ्यास म्हणजे _____ होय.
 अ) सराव ब) पर्यवेक्षित अभ्यास
 क) क्रमन्वित अध्ययन ड) निरीक्षण

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Methodology of Teaching School
GENERAL SCIENCE METHODOLOGY (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 12-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) What is mean by co-relation ? Explain the correlation of science with other subjects.
 - ii) What is mean by learning experience ? Explain the classification of learning experiences.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) State different methods of teaching science. Explain 'Experimental Method, in detail.
 - ii) What is the difference between aims and objectives ? Explain instructional objectives of science teaching.
4. Answer the following questions : **8**
- i) Write a note on supervised study.
 - ii) How you develop the scientific attitude in your students ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- i) Explain the need of science laboratory.
 - ii) Write a note on 'Models a useful teaching aid for science teaching'.
 - iii) How support systems are useful for teaching science ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10
- i) समवाय म्हणजे काय ? विज्ञानाचा अन्यविषयांशी असणारा समवाय स्पष्ट करा.
- ii) अध्ययन अनुभूती म्हणजे काय ? अध्ययन अनुभूतीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- i) विज्ञान अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगा. प्रायोगिक पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- ii) ध्येय व उद्दिष्टे यांच्यातील फरक कोणता ? विज्ञान अध्यापनाची अनुदेशनात्मक उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 8
- i) टीप लिहा – पर्यवेक्षित अभ्यास.
- ii) तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन कसा विकसित कराल ?
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- i) विज्ञान प्रयोगशाळेची गरज स्पष्ट करा.
- ii) टीप लिहा – ‘प्रतिकृती-विज्ञान अध्यापनासाठी एक उपयुक्त शैक्षणिक साधन’.
- iii) विज्ञान अध्यापनासाठी सहाय्यभूत प्रणाली कशा उपयुक्त ठरतात ?
-

Seat No.	
---------------------	--

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY
Paper – I : Sociological Foundation of Education**

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning and need of national integration. How can you inculcate the national integration through education ?
 - 2) Our society is deprived from education. How can education help to reduce, give reasons this inequality ?
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) 'Education must serve as an instrument of social change'. Discuss the statement with context to today's society.
 - 2) Explain the objectives of National Adult Education Programme with examples.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What will be the effects of globalization on Indian society ?
 - 2) Explain the concept of secularism.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the concept of multiculturalism.
 - 2) What are the importance of peer group for education ?
 - 3) What are the importance of human right in education ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) राष्ट्रीय एकात्मतेचा अर्थ व गरज स्पष्ट करा. शिक्षणातून राष्ट्रीय एकात्मता कशाप्रकारे रूजविता येईल ?
 - २) आपला समाज आजही शिक्षणापासून वंचित आहे ? त्याची कारणे कोणती ? शिक्षणाद्वारे ही असमानता कशी कमी करता येईल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) सामाजिक परिवर्तनासाठी शिक्षणाचा साधन म्हणून उपयोग झाला पाहिजे, या विधानाची सद्याच्या सामाजिक संदर्भात चर्चा करा.
 - २) राष्ट्रीय प्रौढशिक्षण कार्यक्रमाची उद्दिष्टे सोदाहरण स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. : ८
- १) जागतिकीकरणाचे भारतीय समाजावर कोणते परिणाम होतील ?
 - २) धर्मनिरपेक्षता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) बहुसांस्कृतिकवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) समवयस्क गटांचे शिक्षणासाठी काय महत्त्व आहे.
 - ३) मानवी हक्कांचे शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. Semester – II Examination, 2015
DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS
(Paper – II)
Psychology of Learning and Teaching

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right side indicate marks.**
3) **Q. No.1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

Multiple Choice Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : 10

- 1) Mathematical knowledge benefited for daily business is an example of _____ transfer of learning.
A) Positive B) Negative C) Zero D) Applied
- 2) In the stages of learning curve _____ stage is known as progress stopped period.
A) Initial spurt B) Plateau
C) Intermediary spurt D) End spurt
- 3) 'Mostly human learning takes place due to observation of others.' This opinion is of
A) Gagne B) Asubel C) Bandura D) Skinner
- 4) Forgetting studied first of all by _____
A) Edgale B) Ebbinghaus C) Macdogual D) Woodworth
- 5) Student remember his first day of school is an example of law of
A) Primary B) Recency C) Frequency D) Contrast
- 6) Bandura's social learning theory is based on _____
A) Experience B) Imitation C) Maturity D) Values
- 7) _____ stated interactive analysis method.
A) Thorndike B) Rojers C) Flanders D) Skinner
- 8) _____ is known as primary mental process.
A) Perception B) Thinking C) Sensation D) Motivation
- 9) Concept attainment model is based on _____ theory.
A) Brunner B) Asubel C) Bruce Joyce D) Marsha will
- 10) By sociometric technique one can study _____
A) Imagination B) Group dynamics C) Forgetting D) Motivation

मराठी रूपांतर

योग्य पर्याय निवडा :

१०

१. १) गणित विषयाच्या अध्ययनाचा फायदा दैनंदिन जीवनात खरेदी विक्री करण्यास झाला हे _____ अध्ययन संक्रमणाचे उदाहरण आहे.
 अ) धन ब) ऋण क) शून्य ड) उपयोजित
- २) अध्ययन वक्राच्या टप्प्यामध्ये _____ हा प्रगती थांबण्याचा टप्पा म्हणून ओळखला जातो.
 अ) मंद प्रगती ब) पठारावस्था क) मध्यंतरीचा टप्पा ड) शेवटचा टप्पा
- ३) 'मानवाचे बहुतांश अध्ययन हे निरीक्षणाने घडते' हे मत _____ चे आहे.
 अ) गॅने ब) आसुबेल क) बँदुरा ड) स्किनर
- ४) विस्मरणाचा सर्वप्रथम अभ्यास _____ यांनी केला.
 अ) एडगेल ब) एबिंगहॉस क) मॅक्डोग्यूल ड) वुडवर्थ
- ५) विद्यार्थी त्याच्या शाळेतील पहिला दिवस आठवतो हे _____ नियमाचे उदाहरण आहे.
 अ) प्राथमिकता ब) नवीनतेच्या क) वारंवारतेच्या ड) विरोधाच्या
- ६) बँदुराची सामाजिक अध्ययन उपपत्ती _____ वर आधारलेली आहे.
 अ) अनुभव ब) अनुकरण क) पक्वता ड) मूल्ये
- ७) आंतरक्रिया विश्लेषण पद्धती _____ यांनी मांडली.
 अ) थॉर्नडाईक ब) रॉजर्स क) फ्लॉडर्स ड) स्किनर
- ८) _____ ही प्राथमिक स्वरूपाची मानसिक प्रक्रिया आहे.
 अ) अवबोध ब) विचार क) संवेदना ड) प्रेरणा
- ९) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान हे _____ च्या उपपत्तीवर आधारित आहे.
 अ) ब्रुनर ब) आसुबेल क) ब्रुस जॉईस ड) मार्शावील
- १०) समाजमिती हे _____ अभ्यासण्याचे साधन आहे.
 अ) कल्पना ब) समूह गतिशीलता क) विस्मरण ड) प्रेरणा

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. Semester – II Examination, 2015
DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS
(Paper – II)
Psychology of Learning and Teaching

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right side indicate marks.*

- Answer the following question (**any one**) : **10**
2. 1) What is meant by learning ? Explain the nature and characteristics of learning.
2) State the Thorndike's trial and error theory and explain the educational importance of theory.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of leadership ? Which programmes will you arrange in school to develop traits of good leadership among your students ?
2) Explain concept of 'motivation'. Explain the Maslow's hierarchy of needs.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) Explain the types of Imagination.
2) Write with examples the factors affecting on learning.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Explain the characteristics of good memory.
2) Explain the educational importance of 'imagery'.
3) How will you use the observation tool to study the classroom dynamics ?

मराठी रूपांतर

खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) :

२. १) अध्ययन म्हणजे काय ? अध्ययनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०
 २) थॉर्नडाईकची प्रयत्न प्रमाद उपपत्ती सांगून उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
 १) नेतृत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा. तुमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांमध्ये चांगले नेतृत्वाची लक्षणे विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम आयोजित कराल ?
 २) प्रेरणा ही संकल्पना स्पष्ट करा. मॉस्लोचे गरजांचे श्रेणीबद्ध वर्गीकरण स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
 १) कल्पनांचे प्रकार स्पष्ट करा.
 २) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक सोदाहरण लिहा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
 १) चांगल्या स्मृतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 २) प्रतिमांचे शैक्षणिक महत्त्व लिहा.
 ३) वर्ग गतिमानता अभ्यासण्यासाठी निरीक्षण तंत्राचा वापर कसा कराल ?